

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteiden uudistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:15

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteiden uudistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:15

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Nuoris- ja liikuntapolitiikan osasto / Ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
www.minedu.fi/julkaisut

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, Valtioneuvoston hallintoyksikkö

ISBN 978-952-263-374-3 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:15

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
30.9.2015

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Puheenjohtaja: Puoluesihtööri Minna Arve Sihteeri: Kulttuuriasiainneuvos Immo Parviainen	Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
	Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
	Toimielimen asettamispvm 9.3.2015	Dnro 69/040/2014

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Poliittisten nuorisojärjestöjen valtioavustusten myöntöperusteiden uudistaminen (Reform av grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer)

Julkaisun osat Muistio + liitteet

Tiivistelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 9.3.2015 työryhmän selvittämään poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita. Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsui parlamentaarisen työryhmän jäseniksi ja varajäseniksi puolueista nuorisopolitiikkaan ja -toimintaan perehtyneitä henkilöitä. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus opetus- ja kulttuuriministeriölle poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteista. Sen tuli työssään ottaa huomioon edellisten kehittämisjulkaisujen näkökohdat. Työn tarkoitus oli osaltaan tukea nuorisolain uudistamista. Työryhmä teki määräaikana esityksen poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteista.

Nuorisotyön ja nuorisotoiminnan tukeminen valtionavustuksin alkoi Suomessa 1940-luvulla. Poliittisten nuorisojärjestöjen asemaa ja julkista rahoitusta on pohdittu useissa työryhmissä ja muissa nuorisolain yhteistyöorganisaatioissa. Poliittisten nuorisojärjestöjen avustusjärjestelmää on kehitetty kunkin ajankohdan näkemysten mukaan, kuitenkin niin, että ne ovat olleet yhtenä osana valtakunnallisia nuorisojärjestöjä. Poliittisten nuorisojärjestöjen avustukset olivat mukana puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän mietinnössä vuonna 2010. Työryhmä päätyi siihen, että on perusteltua jatkaa olemassaolevaa järjestelmää, kuitenkin avustuskäytäntöjä parantaen ja päätöksenteon avoimuutta lisäten. Poliittisten nuorisojärjestöjen valtioavustusten myöntöperusteiden uudistamistyöryhmä päätyi esittämään, että

- poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen säilytettäisiin nykyisessä muodossa muiden valtakunnallisten nuorisojärjestöjen mukana,
- järjestöjen itsenäisyys, toiminnan jatkuvuus ja kehittäminen turvattaisiin,
- säilytettäisiin lapsijärjestöjen toiminta-avustukset,
- avustusjärjestelmää kehitettäisiin niin, että poliittisten nuorisojärjestöjen ominaispiirteet otetaan huomioon,
- arviointikriteereiden tulisi olla selkeitä, laatu ja sen arviointi olisi saatava paremmin esiin,
- avustuspäätösten pitäisi olla avoimesti ja selvästi perusteltuja,
- toimintaympäristön ja toiminnan muutokset olisi otettava huomioon avustuksissa, mutta silti järjestöille pitäisi antaa aikaa sopeutua avustustason muutoksiin,
- avustustoimikunnan tulisi tehdä avustusten kokonaisarviointi toimikautensa loppupuolella,
- olisi otettava huomioon, että poliittisten nuorisojärjestöjen oma varainhankinta on usein vaikeaa.

Avainsanat poliittiset nuorisojärjestöt, valtakunnallisten nuorisjärjestöjen avustukset, nuorisolaki

Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:15		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-374-3(PDF)
Kokonaissivumäärä 8	Kieli suomi	Hinta -	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
30.9.2015

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Minna Arve Immo Parviainen		Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
		Datum för tillsättande av 9.3.2015	Dnro 69/040/2014
Publikation (även den finska titeln) Reform av grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer (Poliittisten nuorisojärjestöjen valtioavustusten myöntöperusteiden uudistaminen)			
Publikationens delar Promemoria			
<p>Sammandrag</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 9 mars 2015 en arbetsgrupp för att utreda grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer. Till medlemmar och ersättare i den parlamentariska arbetsgruppen kallades partimedlemmar som är insatta i ungdomspolitik och -verksamhet. Arbetsgruppen hade till uppgift att utarbeta ett förslag beträffande grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer. I sitt arbete skulle arbetsgruppen beakta de synpunkter som lagts fram i tidigare utvecklingspublikationer. Syftet med arbetet var att för sin del stödja reformen av ungdomslagen. Inom den utsatta tiden lade arbetsgruppen fram ett förslag beträffande grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer.</p> <p>I Finland har man sedan 1940-talet beviljat statsunderstöd för ungdomsverksamhet. Frågor som gäller politiska ungdomsorganisationers status och deras möjligheter att få offentlig finansiering har diskuterats i flera arbetsgrupper och andra samarbetsorgan för ungdomsärenden. Understödssystemet för politiska ungdomsorganisationer har under årens lopp utvecklats enligt vid respektive tidpunkt rådande uppfattningar, dock alltid så, att politiska ungdomsorganisationer har betraktats som en del av alla riksomfattande ungdomsorganisationer. Understödet för politiska ungdomsorganisationer behandlades år 2010 i promemorian av arbetsgruppen för revidering av de offentliga partistöden och tillsynen över dem. Den nämnda arbetsgruppen kom till att det är motiverat att bevara det existerande systemet, dock så, att understödsförfarandena förbättras och öppenheten i beslutsfattandet ökas.</p> <p>Arbetsgruppen för reform av grunderna för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsorganisationer föreslår att</p> <ul style="list-style-type: none"> - understöd för politiska ungdomsorganisationer även i fortsättningen ska beviljas som en del av understödet för andra riksomfattande ungdomsorganisationer, - organisationernas oberoende samt verksamhetens kontinuitet och utveckling ska tryggas, - verksamhetsunderstödet för barnorganisationer ska bevaras, - understödssystemet ska utvecklas med beaktande av politiska ungdomsorganisationers särdrag, - bedömningskriterierna ska vara tydliga och bättre än för närvarande beakta verksamhetens kvalitet och dess bedömning, - understödsbesluten ska motiveras på ett öppet och tydligt sätt, - ändringarna i verksamhetsmiljön och verksamheten ska beaktas i understödet, men organisationerna ska ges tid att anpassa sig till ändringarna i understödnivån, - understödskommissionen ska i slutet av sin mandatperiod göra en helhetsbedömning av understöden, - politiska ungdomsorganisationers begränsade möjligheter till egen medelsanskaffning ska beaktas. 			
Nyckelord			
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:15		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-374-3 (Online)
Sidoantal 8	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet	

Sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriölle	6
Valtionavustusten jakamisen historiaa	8
Poliittisten nuorisojärjestöjen asema järjestökentässä	11
Selvitykset poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta ja niiden vaikutukset	13
Selvitysten taustoja	13
Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastus vuonna 2005	13
Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistava työryhmä vuonna 2010	14
Poliittisten nuorisojärjestöjen jäsentietoja tarkastus vuonna 2012	14
Selvitysten vaikutukset	15
Työryhmän näkemykset poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta	16
Työryhmän ehdotukset	17
Eriävä mielipide	18
Liitteet	19
Liite1. Työryhmän asettamiskirje	19
Liite 2. Nuorisotyön avustamisen historia lyhyesti	23
Liite 3. Taulukko puolueiden kannanotoista	29
Liite 4. Yhteenveto puolueiden kannanotoista	30
Liite 5. Puolueiden kannanotot	37
Liite 6. Poliittisten nuorisojärjestöjen osuus Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistiosta (VНК:n julkaisuja 9/2010)	49

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 9.3.2015 työryhmän selvittämään poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus opetus- ja kulttuuriministeriölle poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteista. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon edellisten kehittämisjulkaisujen näkökohdat. Työn tarkoitus oli osaltaan tukea nuorisolakiuudistustyöryhmän työtä. Työryhmä teki määräaikansa 30.9.2015 puitteissa esityksen poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteista.

Työryhmä päätyi esittämään, että poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen säilytetään nykyisessä muodossa muiden valtakunnallisten nuorisojärjestöjen mukana. Samalla on arvioinnin ja harkinnan avoimuutta lisättävä ja avustuspäätösten oltava perusteltuja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsui parlamentaarisen työryhmän jäseniksi ja varajäseniksi puolueista sellaisia henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä nuorisopolitiikkaan ja -toimintaan. Työryhmän jäsenet ja varajäsenet olivat eduskunnassa talvella 2015 olevien rekisteröityjen puolueiden ehdottamia henkilöitä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 20.2.2015 mennessä ehdokasesitykset eduskunnassa toimivilta rekisteröidyiltä puolueilta.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin puoluesihteerin Minna Arve (Kansallinen Kokoomus r.p.) ja varapuheenjohtajaksi puoluesihteerin Reijo Paananen (Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.). Minna Arven henkilökohtaiseksi varajäseneksi kutsuttiin hallintopäällikkö Timo Elo ja Reijo Paananen varajäseneksi toiminnanjohtaja Hanna Isbom. Muiksi jäseniksi kutsuttiin puoluesihteerin Riikka Slunga-Poutsalo (Perussuomalaiset r.p.) varajäsenenään asiantuntija Kai Järvikare, puoluesihteerin Timo Laaninen (Suomen Keskusta r.p.) varajäsenenään puheenjohtaja Hilikka Kemppi, poliittinen sihteeri Jussi Saramo (Vasemmistoliitto r.p.) varajäsenenään järjestötoimitsija Laura Tuominen, puoluesihteerin Johan Johansson (Svenska folkpartiet i Finland rp) varajäsenenään valtiotieteen maisteri Silja Borgarsdóttir Sandelin, järjestöpäällikkö Ville Tuominen (Vihreä Liitto r.p.) varajäsenenään Eekku Aromaa, KD -nuorten pääsihteeri Milka Taivassalo (Suomen Kristillisdemokraatit r.p.) varajäsenenään puoluesihteerin Asmo Maanselkä, puoluesihteerin Anita Saarinen (Muutos 2011 r.p.) varajäsenenään mikroyrittäjä ja tietoturvapäällikkö Kyuu Eturautti. Työryhmän sihteeriksi kutsuttiin kulttuuriasianneuvos Immo Parviainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmä kokoontui neljä kertaa. Työryhmä kuuli asiantuntijoina opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön ja politiikan vastualueen johtajaa Georg Henrik Wredeä, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan puheenjohtaja Tuomas Nurmela ja arviointi- ja avustustoimikunnan pääsihteeri Saila Ruuthia.

Minna Arve

Reijo Paananen

Johan Johansson

Timo Laaninen

Anita Saarinen

Jussi Saramo

Riikka Slunga-Poutsalo

Milka Taivassalo

Ville Tuominen

Immo Parviainen

Valtionavustusten jakamisen historiaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän osana nuorisolain uudistamista. Vuonna 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa on säädetty valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen avustamisesta. Järjestöjen asema on merkittävä suomalaisessa nuorisotoiminnassa ja – politiikassa. Meneillään olevalla nuorisolain uudistuksella pyritään siihen, että laki vastaisi nykyajan tarpeita. Järjestöjen toimintaympäristö on muuttanut voimassa olevan nuorisolain aikana merkittävästi muun muassa sähköisen viestinnän valtavan laajenemisen myötä. Samoin Suomen suhteet muuhun Eurooppaan ja maailmaan on muuttanut EU – jäsenyyden myötä järjestöjen avustamisen tarpeita ja edellytyksiä.

Nuorisotyön ja nuorisotoiminnan tukeminen valtionavustuksin alkoi Suomessa 1940-luvulla. Nuorisotyöllä on perinteisesti tarkoitettu nuorisotoiminnan edellytysten luomista, jossa keskeistä on ollut kuntien nuorisotyön tukeminen. Nuorisotoiminnalla on puolestaan tarkoitettu nuorten vapaata kansalaistoimintaa, jossa järjestöjen rooli on keskeinen.

Opetusministeriö – vuodesta 2010 lähtien Opetus- ja kulttuuriministeriö – on jakanut toiminta-avustuksia valtakunnallisille nuorisotyötä tekeville järjestöille vuodesta 1945 lähtien. Aluksi avustukset myönnettiin budjettivaroista. Vuodesta 1953 lähtien avustukset aloitettiin maksaa veikkausvoittovaroista. Periaatteena oli, etteivät ne vaatimukset, jotka asetetaan valtionavun saannin ehdoiksi, saa sitoa järjestöjen autonomiaa.

Vuonna 1950 valtion nuorisotyölautakunta kirjasi ensi kerran avustusten jakoperusteet: koko, nuorisotyön laatu ja voimakkuus, päätoimisten työntekijöiden määrä ja keskus-toimiston menot. Nämä ovat pääpiirteissään säilyneet nykyaikaan.

Poliittisten nuorisojärjestöjen kannalta merkittävä päätös tehtiin vuonna 1950, kun eduskunta lopetti poliittisten nuorisojärjestöjen avustukset budjettikäsittelyn yhteydessä. Päätös pyörrettiin seuraavana vuonna, jolloin eduskunta päätti jälleen avustusten jaon aloittamisesta poliittisille nuorisojärjestöille tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden nimissä. Tuolloin nuorisojärjestöille tarkoitettusta jakosummasta erotettiin 28 prosenttia jaettavaksi erikseen poliittisille nuorisojärjestöille parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan.

Merkittävä virstanpylväs tuli vuonna 1974, kun laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta tuli voimaan. Samalla annettiin myös asetus valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta, jossa määriteltiin valtionapuun oikeutetut valtakunnalliset nuorisojärjestöt, järjestöryhmittely ja avustusmenettelyn käytännön periaatteet. Paikallisten jäsenyhdistysten jäsenten iäksi määriteltiin 7-24 vuotta. Laki ei tuonut paljonkaan uutta entiseen käytäntöön, mutta avustuksiin osoitetut varat kasvoivat huomattavasti. Avustusten myöntäminen tuli valtioneuvoston tehtäväksi; esityksen tekeminen kuului valtion nuorisotyölautakunnalle, jonka nimi muutettiin valtion nuorisoneuvostoksi.

Vuoden 1985 nuorisotyölakia työsti monta komiteaa, joista ensimmäinen aloitti vuonna 1977. Uudistamistyötä edelsi keskustelu poliittisista järjestöistä ja avustusten jakoperusteista. Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja palvelujärjestöjen tukiosuus määriteltiin 85 %:ksi toimintamenoista, jolloin järjestöjen tuli huolehtia tarpeellisesta omasta rahoituksesta. Uudessa nuorisotyöasetuksessa nuorisojärjestöjen ikäraja nostettiin 29-vuoteen. Paikallisten nuorisoyhdistysten jäsenistä 2/3 piti olla alle 29 – vuotiaita ja valtakunnalliseen nuorisojärjestöön ja sen jäsenyhdistyksiin piti kuulua vähintään 3 000 nuorta. Samalla järjestöryhmittely muodostui vielä vuonna 2015 käytettyyn jaotteluun. Myös avustusten määrää ja tarkoituksenmukaisuutta tarkennettiin.

Vuonna 1989 Nuorisokomitea asetettiin selvittämään uutta nuorisotyölakia. Nuorisojärjestöjen avustamisessa nähtiin monia korjaamisen aiheita. Keskustelu puoluepoliittisten järjestöjen avustusten suuruudesta jatkui edelleen: vastakkain olivat erityisesti puoluepoliittiset järjestöt ja varhaisnuorisojärjestöt. Tässä yhteydessä perustettiin erillinen työryhmä miettimään pitäisikö poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen olla oma avustusryhmänsä. Mainittu työryhmä esitti valtion tulo- ja menoarvion määrärahaan omaa käyttösuunnitelmaerää, josta myönnettäisiin vuosivastuuksina järjestöille järjestöryhmittäisen jaon mukaisesti. Tällaisella muutoksella olisi voitu siirtää vastuu avustusosuudesta viimekädessä eduskunnalle. Ehdotus ei edennyt laiksi asti.

Opetusministeriö asetti vuonna 1992 työryhmän valmistelemaan ministeriön ehdotusta harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntämisen ja käytön tarkastusmenettelyn kehittämiseksi, yhtenäistämiseksi ja atk-järjestelmän toteuttamiseksi. Tämä oli jatkoa vuoden 1988–89 työryhmän työlle. Suurin huolenaihe oli yhtenäisen tietojenkäsittelyjärjestelmän puuttuminen. Työryhmä esitti avustusten myöntöperusteiden selkiyttämisen ja yhtenäistämismahdollisuuksien selvittämistä ministeriön eri osastojen kesken ja työnjaon järjestyttämistä. Seuraavana vuonna opetusministeriö asetti valtionavustustyöryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella edellisen työryhmän esitysten pohjalta ohjeet harkinnanvaraisista avustuksista esittelijöille (valmistelu, esittely, päätökset), esitys myöntöperusteiden selkiyttämiseksi ja yhtenäistämiseksi, lomakkeiston uusimiseksi ja atk-järjestelmän jatkokehittämiseksi. Työryhmä ehdotti uuden tietojenkäsittelyjärjestelmän toteuttamista sekä esittelijöiden ohjeistojen uusimista. Myös avustusten myöntöperusteiden selkeyttäminen ja yhtenäistäminen oli mukana työryhmän ehdotuksissa.

Nuorisotyölaki uudistettiin vuonna 1995. Sen mukaisesti valtion nuorisoneuvoston sijaan perustettiin nuorisoasiain neuvottelukunta ja valtakunnallisten nuorisojärjestöjen vuosivastuuksien jakoa varten perustettiin erillinen toimikunta (nykyinen arviointi- ja avustustoimikunta). Valtakunnallisille nuorisojärjestöille tuli vuosittainen määräraha valtion talousarvioon; määrärahat saatiin edelleen veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovoistoista. Nuorisotyöasetuksessa tulospäätösten määrittelyä tarkennettiin entistä tarkemmin.

Nuorisotyölaki muuttui vuonna 2006 nuorisolaksi. Laki on edelleen voimassa. Laissa uudistettiin ja tarkennettiin nuorisotyön ja -politiikan arvopohjaa. Avustus- ja arviointitoimikunnan roolia asiantuntijana vahvennettiin valtionavustusten jaon ulkopuolelle. Toimikunta sai tehtäväkseen myös arvioida avustustyöjärjestelmän toimivuutta ja tehdä siitä koskevia kehittämissuhteita.

Nykyisen nuorisolain tavoitteena on lain 1 §:n mukaan tukea nuorten kasvua ja itsetuntemusta, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteutumisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Nuorisolakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lain tavoitteena on antaa nuorille hyvät toiminta-

edellytykset heidän omalla ajallaan tapahtuvaan toimintaan sekä edistää nuorten toimintaa heidän omissa yhteisöissään.

Poliittisten nuorisojärjestöjen asema järjestökentässä

Poliittisten nuorisojärjestön yleisavustukset myönnetään nuorisolain 10 §:n nojalla, kuten muidenkin avustuskelpoisten valtakunnallisten nuorisojärjestöjen yleisavustukset. Järjestöryhmittelyä ei ole laissa tai asetuksessa. Hallituksen esityksessä todetaan, että järjestöryhmittely toimii apuvälineenä opetusministeriön valmistelussa. Järjestöryhmittelyn tarkoitus on helpottaa järjestöjen vertaisarviointia. Vertaisarviointi tehdään periaatteessa kaikkien järjestöjen kesken.

Nuorisolain mukaisesti avustuskelpoisuuden saaneita poliittisia nuoriso- ja opiskelijajärjestöjä nykyisen ryhmittelyn mukaan ovat:

- Keskustan Opiskelijaliitto ry (KOL)
- Kokoomuksen Nuorten Liitto ry
- Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta ry
- Kommunistinen Nuorisoliitto ry
- Perussuomalaiset Nuoret ry
- Piraattinuoret ry
- Sosialidemokraattiset Nuoret ry
- Sosialidemokraattiset Opiskelijat - SONK ry
- Suomen Keskustanuoret ry
- Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret (KD) ry
- Svensk Ungdom, Svenska folkpartiets ungdomsorganisation r.f.
- Vasemmistonuoret ry
- Vasemmisto-opiskelijat ry
- Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry

Näiden lisäksi osalla lapsijärjestöjä on puoluepoliittinen tausta. Nämä ovat:

- Kansallinen lastenliitto ry
- Nuorten Kotkien Keskusliitto - NKK ry
- Suomen Demokratian Pioneerien Liitto - SDPL ry
- Vesaisten Keskusliitto ry

Järjestöjen suhteet poliittisiin puolueisiin vaihtelevat. Kuitenkin kaikilla niillä on selkeästi nähtävä linkki puoluepolitiikkaan. Osa järjestöistä puolestaan toimii itsenäisinä järjestöinä, mutta niillä voi olla puolueen sääntöjen mukaan muunlainen yhteys puolueeseen. Esimerkiksi Sosialidemokraattiset Nuoret, Sosialidemokraattiset Opiskelijat ja Nuorten Kotkain Keskusliitto eivät sääntöjensä mukaan ole Sosialidemokraattisen puolueen jäsenjärjestöjä, mutta ne voivat tehdä aloitteita puoluekokoukselle ja niiden edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa sekä puoluevaltuuston kokouksissa. Puolue itse määrittelee mainitut järjestöt sisarjärjestöikseen. Vasemmistonuoret ja Suomen Demokraattien Pioneerien Liitto eivät ole Vasemmistoliiton jäsenjärjestöjä, mutta niillä on aloiteoikeus puoluekokoukselle sekä läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus puoluevaltuuston kokouksissa. Perussuomalaiset Nuoret ry ei ole Perussuomalaisen puolueen jäsenjärjestö, mutta järjestön puheenjohtajalla on puoluehallituksen kokouksessa läsnäolo-, puhe- ja esitysoikeus. Kokoomus määrittelee Kansallinen Lastenliitto ry:n puolueen läheisjärjestöksi, joka ei ole puolueen jäsenyhdistys. Samoin Vesaisten Keskusliitto määrittellään Keskustan läheisjärjestöksi, joka ei ole puolueen jäsenyhdistys.

Poliittiset nuorisojärjestöt ovat erottuneet muusta järjestökentästä koko sen ajan, kun valtio on avustanut valtakunnallisia nuorisojärjestöjä. Alun perin 1940-luvulla nuorisojärjestöjen avustuksiin varatusta määrärahasta oli erotettu osuus poliittisille nuorisojärjestöille jaettavaksi parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan. Vuonna 1951 eduskunta päätti, että poliittisille nuorisojärjestöille myönnetään 28 prosenttia jaettavaksi erikseen poliittisille nuorisojärjestöille. Vuoden 2015 avustuksista 25 prosenttia jaettiin poliittisille nuorisojärjestöille (lapsijärjestöt mukaan luettuna 39 prosenttia). Suurimmillaan poliittisten nuorisojärjestöjen osuus on ollut 1980 – luvun alussa, jolloin avustuksista yli 40 prosenttia myönnettiin niille (lapsijärjestöt poisluettuna). Avustamisen lähtökohtana on ollut poliittisten nuorisojärjestöjen itsenäinen toiminta, niiden oma nuorisotoiminta osana valtakunnallisten nuorisojärjestöjen kenttää.

Keskustelu nuorisojärjestöjen asemasta ja avustamisesta on ollut jatkuvaa, niin kuin edellä olevasta historiakatsauksesta käy ilmi. Tiedotusvälineet ovat myös nostaneet poliittisten nuorisojärjestöjen avustukset uutisiin, ja näin tuoneet aiheen julkiseen keskusteluun. Julkisuudessa on usein kyseenalaistettu poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustukset. Arvostelusta huolimatta poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen on jatkunut lähes entisellään, lukuun ottamatta 1950 -luvun alussa eduskunnan päätöstä lopettaa avustaminen.

Selvitykset poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta ja niiden vaikutukset

Selvitysten taustoja

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen on ollut tavalla tai toisella mukana kaikissa historiakatsauksessa mainituissa selvityksissä, työryhmämietinnöissä ja lakien valmistelussa. Poliittiset nuorisojärjestöt erottuvat omana ryhmänään muista valtakunnallisista nuorisojärjestöistä muun muassa siinä, että niiden asemasta on tehty erillisiä selvityksiä ja myös päätöksiä. Selvitysten taustana on ollut julkisuudessa käyty keskustelu poliittisten nuorisojärjestöjen asemasta ja niiden avustamistarpeesta.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana poliittisten nuorisojärjestöjen avustamista on käsitelty valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa Nuorisotoiminnan tukeminen (Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 94/2005) ja erityisesti Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistiossa (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 9/2010). Lisäksi poliittisten nuorisojärjestöjen jäsentietoja tarkastettiin vuonna 2012 (Poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen jäsenluetteloiden tarkastus; Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:21). Puolueiden tukia pohtineen työryhmän päätelmät koskevat suoraan poliittisten nuorisojärjestöjen tukien järjestämistä, valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa poliittiset nuorisojärjestöt ovat yhtenä ryhmänä. Jäsenluetteloiden tarkastuksessa selvitetiin ensisijassa avustuskelpoisuutta ja sitä, onko ministeriötä harhautettu väärillä tiedoilla. Kaikilla näillä seikoilla on merkitystä poliittisten nuorisojärjestöjen avustusten myöntöperusteita pohdittaessa.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastus vuonna 2005

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus ilmestyi vuonna 2005, ennen kuin nuorisotyölaki muuttui nuorisolaiksi. Tarkastuskertomuksessa otettiin kantaa lain valmisteluun ja lakiesitykseen. Tarkastuskertomuksessa epäiltiin lain muutoksen tuovan vain vähäisiä muutoksia aikaisempaan. Siinä kiinnitettiin huomiota myös avustusjärjestelmän läpinäkyvyyteen. Avustustoimikunnassa todettiin olevan poliittisten nuorisojärjestöjen yliedustus, mutta heillä oletettiin olevan myös muun järjestökentän tuntemus.

Tarkastusviraston kannanotoissa todettiin, ettei järjestöjen omien toiminta-ajatusten toteuttamiseen perustuvalla tuloksella ole juurikaan ole voinut olla merkitystä järjestön yleisavustusta harkitessa, koska järjestöt ovat erilaisia ja niitä on paljon. Tarkastusvirasto esitti kritiikkiä arvioinnin läpinäkyvyydestä sekä avustustoimikunnan ja ministeri-

ön työnjaon epämääräisyydestä. Samoin se kiinnitti huomiota avustustarpeen arvioinnin puutteisiin, erityisesti silloin kun järjestön taloudellinen tulos on huomattavan voitollinen, sillä on rahastoituja varoja tai järjestöä lähellä oleva taloudellinen tukija (säätiot tai muut yhdistykset voivat vaikuttaa järjestön rahoitusasemaan). Tähän tarkastusvirasto toivoi selkeämpää ohjeistusta. Kannanotoissa ei käsitelty poliittisia nuorisojärjestöjä erikseen.

Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistava työryhmä vuonna 2010

Valtioneuvoston kanslia asetti 8.2.2010 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus paikallistasolle suunnatun puoluetuen käyttöönottamiseksi sekä puolueiden ja puolueyhdistysten saamien muiden julkisten tukien myöntämistä ja valvontaa sekä tehdä esitys järjestelmän yhtenäistämiseksi. Työryhmä selvitti puolueita lähellä oleville yhteisöille myönnettäviä avustuksia, niiden myöntämisperusteita sekä edellytyksiä myöntää avustukset parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti osana puolueelle myönnettävää avustusta. Työryhmä kuuli myös poliittisten nuorisojärjestöjen edustajia.

Työryhmä ei kannattanut puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, opiskelija- ja nuorisojärjestöjen avustusten jakoperusteiden muuttamista parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan määräytyviksi. Työryhmä totesi, että avustusten myöntäminen parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti edellyttäisi määrärahalisäysten ohella muutoksia nuorison valtionavustuksia koskevaan lainsäädäntöön. Avustusten jakoperusteiden sitominen parlamentaarisiiin voimasuhteisiin vaikuttaisi puolueita lähellä olevien yhteisöjen toimintaedellytyksiin.

Työryhmä arvioi jakoperusteen muuttamisen edellyttävän sitä, että puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustukset myönnettäisiin veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovarojen sijasta yleiskatteellisista valtion talousarvion varoista. Tämä johtuu siitä, että veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroja ei voida määrärahan siirtona siirtää yleiskatteeseen määrärahaan. Työryhmä arvioi puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustamiseen puoluetoinnin tukemiseen tarkoitetun määrärahan lisäystarpeen olevan noin 2,8 miljoonaa euroa silloisessa tilanteessa.

Työryhmä katsoi edelleen, että avustusten myöntäminen tulospäerusteisesti olisi tarkoitukseen varattujen määrärahojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön sekä avustettavan toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta perusteltua. Avustusten myöntämistä tulospäerusteisesti voitaisiin pitää perusteltuna myös puolueiden uudistumisen ja kehittymisen näkökulmasta. Avustusten tulospäerusteista jakotapaa ja läpinäkyvyyttä työryhmä halusi kehittää silloisen järjestelmän lähtökohdista käsin. Työryhmä ehdotti, että puolueita lähellä olevien järjestöjen valtionavustusten avoimuutta voitaisiin parantaa tuottamalla nykyistä enemmän tietoa myönnettyistä avustuksista.

Poliittisten nuorisojärjestöjen jäsentietoja tarkastus vuonna 2012

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustuskelpoisuuteen vaikuttaa niiden jäsenmäärä kun opetus- ja kulttuuriministeriö tekee päätöstä järjestön hyväksymisestä valtakunnalliseksi nuorisojärjestöksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy valtakunnalliset nuorisojärjestöt nuorisolain ja nuorisotyöasetuksen mukaisesti. Asetuksen mukaan valtakunnallisella nuorisojärjestöllä pitää olla vähintään 1 000 henkilöjäsentä (tästä voidaan poiketa kielellisen tai muun vähemmistön keskuudessa tai toimialallaan valtakunnallisesti edustavan järjestön osalta). Avustuksen myöntämisessä otetaan huomioon järjestön säännöllisen toiminnan piirissä olevien nuorten määrä, ei vain virallisessa jäsenluettelossa olevia henkilöitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti 15.5.2012 tarkastaa poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen jäsenluettelot, koska 11.5.2012 Helsingin Sanomissa julkaistun kirjoituksen mukaan järjestöjen jäsenluetteloita on tietoisesti ja järjestelmällisesti vääristelty vuonna 2008 ja sen jälkeen.

Poliittisten nuorisojärjestöjen jäsenluetteloiden tarkastuksessa kävi ilmi, että luetteloiden ajan tasalla pitäminen on järjestöille vaikea tehtävä. Taustalla olevat yleiset rakenteelliset syyt, kuten yhdistyslaki, vaikuttavat jäsenluetteloiden ajan tasalla pitämiseen. Osa hankaluuksista johtui myös järjestöjen oman toiminnan organisoimisesta ja käytetyistä tietojärjestelmistä.

Tarkastuksessa ei havaittu, että järjestöt olisivat tarkastetun ajanjakson aikana järjestelmällisesti vääristäneet opetus- ja kulttuuriministeriölle toimitettuja jäsenmäärätietoja. Tarkastuksessa havaittiin jäsenluetteloissa puutteita, joilla ei ollut olennaista merkitystä tarkastuksen päämäärän kannalta.

Jäsenmäärät olivat tarkastetun ajanjakson aikana pienentyneet. Vuonna 2007 oli poliittisissa nuoriso- ja opiskelijajärjestöissä jäseniä 50 000, kun tarkastushetkellä keväällä 2012 jäseniä oli runsaat 41 000. Ajanjakson aikana hyväksyttiin avustuskelpoiseksi kaksi uutta järjestöä. Pienentyneiden jäsenmäärien ei voitu osoittaa olevan seurausta järjestöjen yhteisestä sopimuksesta. Suomalaisessa puoluekentässä on tänä aikana tapahtunut suuria muutoksia, joten suuria muutoksia oletettavasti oli myös nuorisojärjestöjen jäsenmäärissä.

Selvitysten vaikutukset

Nuorisotyötä ja – toimintaa koskevien lakien valmistelussa eri työryhmien esitykset ja ehdotukset ovat olleet merkittäviä, kun avustusjärjestelmää on kehitetty. Yleisesti voi sanoa, että poliittiset nuorisojärjestöt ovat pysyneet osana valtakunnallisten nuorisojärjestöjen avustusjärjestelmää koko sen ajan kun valtio on niitä tukenut toiminta-avustuksilla, ja niiden avustamiseen on sovellettu periaatteessa samoja kriteereitä kuin muihin järjestöryhmiin.

Avustusten käsittelyyn ovat vaikuttaneet sekä yleiset periaatteet ja ohjeistukset (lähökohtana lait ja asetukset) että tekninen kehitys. Varsinkin 1990 -luvun ehdotuksissa nostettiin esiin tietotekniikan mahdollisuudet saada aikaan avoimempi ja tehokkaampi avustusten käsittelyprosessi. Avustuspäätösten valmistelussa tietotekniikka on mahdollistanut järjestöjen tietojen tehokkaan vertailun. Tällä on merkitystä, kun järjestöt ovat vaatineet avoimempia perusteluja päätöksillä. Käytännössä ministeriö ja avustustoimikunta ovat toteuttaneet mahdollisuuksiensa mukaan uusia järjestelmiä ja kehittäneet mm. haku- ja selvityslomakkeita. Ongelmana on edelleen se, että hakemukset ja selvitykset tehdään edelleen paperisina, koska ministeriön käytössä oleva asiakirjojen käsittelyjärjestelmä ei mahdollista sähköistä avustuksenhakua.

Työryhmän näkemykset poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta

Työryhmän työn tukena käytettiin tässä muistiossa olevia historia-aineistoja sekä edellä mainittuja selvityksiä. Työryhmä pyysi myös työryhmässä edustettuina olevien poliittisten puolueiden kannanotot poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta. Työryhmä kuuli nuorisolakia valmistelevan työryhmän puheenjohtajaa Georg Henrik Wredeä lain valmistelutilanteesta sekä avustustoimikunnan puheenjohtajaa Tuomas Nurmelaä että pääsihteerinä Salla Ruuthia siitä, miten avustusjärjestelmää pitäisi kehittää ja millaisia kriteerejä arviointiin ja avustusten jakamiseen voisi olla. Lisäksi kuultiin asiantuntijoiden näkemyksiä siitä, miten järjestöjen itse itselleen asettamien tavoitteiden saavuttamista pitäisi pystyä arvioimaan nykyistä paremmin ja minkälaisia seurantamittareita voisi kehittää.

Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen pitäisi olla muiden nuorisojärjestöjen joukossa. Poliittisten nuorisojärjestöjen erityinen luonne pitäisi ottaa huomioon: esimerkiksi varainkeruu todettiin vaikeammaksi kuin muilla nuorisojärjestöillä. Avustusten käsittelyä ja päätösten tekoa pitää kehittää tehokkaammaksi ja avoimemmaksi. Arviointi- ja avustustoimikunnassa sekä ministeriössä on aloitettu lomakkeiden ja järjestöjen toiminnan arvioinnin uusimistyö.

Puolueiden vastaukset olivat vapaamuotoisia. Vastaukset erosivat kattavuudeltaan toisistaan, mutta kanta nykyiseen järjestelmään kävi selvästi ilmi. Kanta eduskunnan voimasuhteiden huomioonottamisesta ei ole yhtä yksiselitteinen: osa puolueista piti mahdollisena, että eduskunnan voimasuhteet otetaan huomioon arviointiperusteena, vaikka nykyinen järjestelmä pääosin säilyisi.

Kaksi puoluetta, Perussuomalaiset r.p. ja Vihreä Liitto r.p., ottivat selvän kannan parlamentaarisen jakoperusteen puolesta. Muut puolueet säilyttäisivät nykyiset avustuseriaatteen, mutta avustuskriteereitä ja -käytäntöjä tulisi selkeyttää ja saada avoimiksi.

Useissa kannanotoissa nostettiin esiin yksittäisiä muutostarpeita. Esimerkkeinä näistä ovat alkoholitarjoilun jättäminen avustusten ulkopuolelle ja lapsijärjestöjen omat arviointiperusteet sekä avustusten jakaminen useammaksi vuodeksi kerrallaan. Samoin ehdotettiin, että toiminnan ja toimintaympäristön muutokset otettaisiin selkeämmin huomioon.

Työryhmän kannaksi tuli se, että nykyisessä tilanteessa jatketaan jo käytössä olevaa avustusjärjestelmää, tosin Perussuomalaiset jättivät muistioon eriävän mielipiteen. Työryhmän näkemyksen mukaan poliittisten nuorisojärjestöjen tulisi olla omana järjestöryhmänään ja niiden erityispiirteet pitäisi ottaa huomioon. Avustusjärjestelmän ja päätöksenteon avoimuutta tulisi entisestään parantaa. Avustuspäätökset pitäisi perustella tarkemmin. Avustuspäätösten pitäisi seurata paremmin järjestöjen toiminnassa ja avustustarpeissa tapahtuvia muutoksia, mutta järjestöille tulisi antaa aikaa muutoksiin varautumiseen, varsinkin tilanteissa, joissa avustuksia pienennetään.

Työryhmän ehdotukset

Työryhmä hyväksyi seuraavat ehdotukset:

- Poliittisten nuorisojärjestöjen avustaminen säilytetään nykyisessä muodossa muiden valtakunnallisten nuorisojärjestöjen mukana.
- Turvataan järjestöjen itsenäisyys, toiminnan jatkuvuus ja kehittäminen.
- Säilytetään lapsijärjestöjen toiminta-avustukset.
- Avustusjärjestelmää kehitetään niin, että poliittisten nuorisojärjestön ominaispiirteet otetaan huomioon.
- On otettava huomioon, että poliittisten nuorisojärjestöjen oma varainhankinta on usein vaikeaa.
- Arviointikriteereiden tulee olla selkeitä, laatu ja sen arviointi on saatava paremmin esiin.
- Avustuspäätösten pitää olla avoimesti ja selvästi perusteltuja.
- Toimintaympäristön ja toiminnan muutokset on otettava huomioon avustuksissa tarvittaessa nykyistä nopeammin, mutta silti järjestöille annettava aikaa sopeutua avustustason muutoksiin.
- Avustustoimikunnan tulisi tehdä avustusten kokonaisarviointi toimikautensa puolivälissä.

Eriävä mielipide

Eriävä mielipide liittyen Poliittisten nuorisjärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita selvittävän parlamentaarisen työryhmän loppuraporttiin

Poliittinen harkinta tulee rajoittaa kullekin vuodelle tehtäviin budjetin määrärahapäätöksiin.

Avustusten myöntämisperusteiden tulee olla selkeät jo hakemusta tehtäessä. Avustukseen oikeuttavien kuluerien tulee samoin olla hakijan tiedossa jo hakemusta tehtäessä. Samoin kulut, joihin ei voida avustusta myöntää, kuten alkoholitarjoilu, vaalirahoitus jne. tulee olla vähintään asetustasoisesti lueteltu. Raportoinnin toteutuneista kuluista tulee perustua näihin perusteisiin.

Toiminnan tuloksellisuuden arviointikriteerien tulee olla mahdollisimman yksiselitteisiä. Näitä kriteerejä ovat mm. järjestön jäsenmäärä, koulutus- ja tiedotustilaisuuksien lukumäärä ja tilaisuuksien osanottajamäärä, julkaisutoiminnan ja sosiaalisen median välien käyttö. Avustuksen tarvetta arvioitaessa toiminnan tuloksellisuuden kriteerit sekä järjestön muu rahoituspohja ovat keskeisessä asemassa, jotta objektiivisuus ja tasapuolisuus voisi toteutua. Vastaavasti raportoinnin avustusten käytöstä tulee perustua selkeästi näihin kriteereihin.

Toiminnan yhteiskunnallinen merkittävyys tulee arvioida avustuksen myöntämisaikakohdan mukaisesti. Tältä osin olisi otettava huomioon samankaltaisten hakijoiden osalta parlamentaariset voimasuhteet. Nykyinen käytäntö, joka perustuu pitkään historiaan, jossa toimintansa vakiinnuttaneet järjestöt saavat valtaosan käytettävissä olevista varoista on syrjivä eikä täytä Perustuslain yhdenvertaisuusperiaatetta. Nykyinen käytäntö on uusille toimijoille silmiinpistävän haitallinen.

Järjestön toiminnan aatteellisella sisällöllä ei saa olla mitään vaikutusta avustusta myönnettäessä. Tästä tulisi lakiin sisällyttää erityinen säännös. Lainvastaiseen toimintaan ei luonnollisestikaan voida avustusta koskaan myöntää. Jos järjestön toiminta myöhemmin osoittautuisi lainvastaiseksi, sanktioista ja mahdollisesta takaisinperinnästä voitaisiin tarvittaessa säätää, ellei se jo olemassa olevan lainsäädännön puitteissa ole mahdollista.

Erityiskysymyksenä ovat erilliset yhdistykset, jotka käytännössä edustavat samaa, esimerkiksi poliittista, intressitahoa, mutta saavat itsenäisesti toiminta-avustusta. Toiminta ja jäsenistö saattavat olla osittain samoja. Lainsäädännöllisesti asia on vaikea, mutta keskusteluissa tätä voisi ehkä käsitellä. Tällainen avustusten ”maksimointi” on ainakin periaatteessa nykyisessä järjestelmässä mahdollista.

Perussuomalaiset r.p.
Riikka Slunga-Poutsalo
Puoluesihteri

9.3.2015

Dnro 69/040/2014

ASIA: Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita selvittävän parlamentaarisen työryhmän asettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tänään päättänyt asettaa parlamentaarisen työryhmän selvittämään poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita seuraavalla toimeksiannolla.

Tausta

Avustuskelpoisuuden saaneiden nuorisojärjestöjen sekä nuorisotyön palvelujärjestöjen toimintaa arvioidaan nuorisolain ja nuorisotyöasetuksen määäämien tulospöusteiden eli toiminnan laadun, laajuuden, taloudellisuuden, ajankohtaisen yhteiskunnallisen merkityksen ja avustuksen tarpeen perusteella.

Valtiontalouden tarkastusviraston raportissa (14/2012) todetaan, että nuorisolain ja asetuksen tulospöusteisuutta koskeva käsitteistö ja käsitteiden väliset suhteet ovat osin sekavat ja tulkinnanvaraiset, tämän takia tulospöusteilla on perusta vain kokonaisarviolle. Edelleen julkaisussa mainitaan, että riittävän selkeät ja objektiivisesti hyväksyttävissä olevat myöntökriteerit puuttuvat.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa Valtionavustusten käytäntöjen ja vaikuttavuuden kehittäminen (2014:24) käydään läpi koko ministeriön valtionavustuspöitiikkaa ja tehdään siihen liittyviä toimenpide-ehdotuksia. Kulttuuripöitiikan osasto on tämän pohjalta nimennyt oman työryhmänsä miettimään avustuskäytäntöjä kulttuurin, taiteen ja tekijänoikeuden aloilla. Työryhmän toimikausi jatkuu 30.9.2015 asti.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä nuorisotyön ja -pöitiikan vastuualueella uudistetaan nuorisolakia. Nuorisolain uudistamistyötä varten on perustettu työryhmä, jossa on edustettuna kunta-, järjestö- ja nuorisotutkimuskenttä sekä nuorisooasioiden vastuuvirkamiehet ministeriöstä. Uudistetun nuorisolain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2016 alussa. Nuorisolain uudistamisessa tullaan käymään myös läpi nykyisen lain tulospöusteet.

Pöliittisten nuorisojärjestöjen avustamista on käsitelty myös Valtioneuvoston kanslian julkaisemassa Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistiossa (9/2010). Työryhmä päätyi muistiossaan näkemykseen, että nykyisenkaltainen järjestelmä on toimiva pöliittisten nuorisojärjestöjen avustamisessa. Työryhmä ei päättänyt ehdottamaan uudistuksia näiltä osin.

Työryhmän tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus opetus- ja kulttuuriministeriölle poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteista.

Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon edellisten kehittämisjulkaisujen näkökohdat. Työryhmän työ tukee osaltaan nuorisolakiuudistustyöryhmän työtä.

Työryhmän toimikausi

Työryhmän tulee saada työnsä päätökseen 30.9.2015 mennessä.

Työryhmän asettaminen ja kokoonpano

Opetus- ja kulttuuriministeriö on kutsunut parlamentaarisen työryhmän jäseniksi ja varajäseniksi puolueista sellaisia henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä nuorisopolitiikkaan ja -toimintaan. Työryhmän jäsenet ja varajäsenet ovat eduskunnassa olevien rekisteröityjen puolueiden ehdottamia henkilöitä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 20.2.2015 mennessä ehdokasesitykset eduskunnassa toimivilta rekisteröidyiltä puolueilta.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 4 a § mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Kansallinen Kokoomus rp
Minna Arve, puoluesihtööri,
(varajäsen Timo Elo, hallintopäällikkö)

Varapuheenjohtaja:

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp
Reijo Paananen, puoluesihtööri,
(varajäsen Hanna Isbom, toiminnanjohtaja)

Jäsenet:

Perussuomalaiset rp
Riikka Slunga-Poutsalo, puoluesihtööri
(varajäsen Kai Järvikare, asiantuntija)

Suomen Keskusta rp
Timo Laaninen, puoluesihtööri
(varajäsen Hilikka Kemppi, puheenjohtaja)

Vasemmistoliitto rp
Jussi Saramo, poliittinen sihteeri
(varajäsen Laura Tuominen, järjestötoimitsija)

Svenska folkpartiet i Finland rp
Johan Johansson, puoluesihtööri
(varajäsen Silja Borgarsdóttir Sandelin, valtiotieteen maisteri)

Vihreä Liitto rp
Ville Tuominen, järjestöpäällikkö
(varajäsen Eekku Aromaa)

Suomen Kristillisdemokraatit rp
Milka Taivassalo, KD –nuorten pääsihteeri
(varajäsen Asmo Maanselkä, puoluesihtööri)

Muutos 2011 rp
Anita Saarinen, perheenäiti
(varajäsen Kyuu Eturautti, mikroyrittäjä ja tietoturvapäällikkö)

Sihteeri:
Kulttuuriasianneuvos Immo Parviainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Mikäli työryhmän jäsen pyytää eroa tehtävästä, opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan asettaa uusi henkilö tilalle sen tahon ehdotuksesta, jota tehtävästä eronnut edusti.

Työryhmän henkilöstö ja menot

Työryhmän sihteeri on kulttuuriasiainneuvos Immo Parviainen. Työryhmän toimistotehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Työryhmän kustannukset maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta 29.01.01, vastuualue 380. Työryhmään kuuluvalla maksetaan valtiovarainministeriön kokouspalkkiosuosituksen (VM/47/00.00.01/2012) mukaiset kokouspalkkiot. Valtionhallinnon ulkopuoliselle asiantuntijalle voidaan maksaa erillinen palkkio, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy.

Kulttuuri- ja asuntoministeri

Pia Viitanen

Johtaja

Georg Henrik Wrede

Jakelu

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, varajäsenet, sihteeri

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Ylijohtaja Esko Ranto

Nuorisojärjestöjen avustuksien jakamisen historiaa

1944 Valtion nuorisotyölautakunta aloitti toimintansa

1945 Opetusministeriö aloitti avustuksien jakamisen valtakunnallisille nuorisotyötä tekeville järjestöille

- aluksi avustukset myönnettiin budjettivaroista
- alun alkaen ajatuksena on ollut, että ne vaatimukset, jotka asetetaan valtionavun saannin ehdoiksi, eivät saa sitoa järjestöjen autonomiaa
- 1953 lähtien siirryttiin maksamaan avustukset veikkausvoittovaroista

1950 Nuorisotyölautakunta kirjasi ensimmäisen kerran avustusten jakoperusteet

- perusteita tuolloin: koko, nuorisotyön laatu ja voimakkuus, päätoimisten työntekijöiden määrä ja keskustoimiston menot

1950 Eduskunta päätti budjettikäsittelyn yhteydessä lopettaa poliittisten nuorisojärjestöjen avustukset

1951 Eduskunta päätti jälleen avustusten jaon aloittamisesta poliittisille nuorisojärjestöille tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden nimissä

- jakosummasta erotettiin 28 prosenttia jaettavaksi erikseen poliittisille nuorisojärjestöille parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan

1953 Avustusten myöntäminen veikkausvoittovaroista alkoi

1956 Nuorisotyölautakunta uudisti avustusten jakoperusteita

- kuinka järjestöjen ja yhteisöjen nuorisokasvatustyö lujittaa yhteiskuntajärjestystä ja mahdollistaa nuorten omaehtoisen toiminnan
- toiminnan laajuus, muut järjestöjen saamat avustukset, edellisen vuoden selvitykset

1957 Valtion nuorisotyölautakunnan johtosääntö uusittiin

- toimiminen asiantuntijaelimenä vahvistui
- nuorisojärjestöjen ja muiden nuorisokasvatustyötä tekevien yhteisöjen valtionavun jakohdotuksen laatimisvastuu sekä seuranta
- 3-vuotinen kausi
- opetusministeriö nimitti lautakunnan

1961 Valtion nuorisotyötoimikunnan asettaminen

1963 Nuorisotyötoimikunnan mietintö

- mietinnön esityksistä ei mennyt läpi kuin keskushallinnon uudelleenjärjestely

1966 Nuorisotyölautakunnan työntekijät siirtyivät opetusministeriöön, siis tiiviimmin osaksi keskushallintoa

- muita annettuja tehtäviä oli seurata nuorison harrastuksia, vapaa-ajan käyttöä ja kansainvälistä kehitystä sekä lausuntojen antaminen ja aloitteiden tekeminen nuorisosioiden saralla

1966 Uusi nuorisotyötoimikunta asetettiin, edelleenkin läpi ei mennyt suurempia asiakokonaisuuksia

1968 Nk. II nuorisotyötoimikunta asetettiin

- yhteisymmärrystä kuntia ja järjestöjä koskevan yhteisen nuorisotyölain säätämisestä
- toimikunnan mietinnön pohjalta saatiin valmisteltua esitys laiksi kuntien nuorisotyölautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön myönnettävistä määrärahoista

1970 Valtioneuvosto asetti komitean tutkimaan nuorisojärjestöjen valtionapujärjestelmän kehittämistä

- toiminta-avustukset kattoivat n. 45 % järjestöjen menoista, pidettiin riittämättömänä
- avustusten jakoperusteita pidettiin epäyhteneväisinä
- komitean ehdotukset päättyivät suurimmalta osin hallituksen esitykseen laiksi valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta (HE 146/1973), laki tuli voimaan 1974 (1035/1973) à HE:ssa mm. määrärahan suuruus hakevien järjestöjen ja niiden piirijärjestöjen toimintamenojen perusteella. Määräraha olisi enintään 85 % järjestöjen tilinpäätöksiensä mukaisista menoista. Avustusten enimmäismääräksi ehdotettiin 70 % hyväksyttävistä toimintamenoista. Investointimääräraha ehdotettiin otettavaksi käyttöön (enimmäistukimäärä 30 % hyväksytyn kustannusarvion menoista).

1972 Laki nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta (117/1972) astui voimaan

- kuntiin luotiin lakisääteinen nuorisolautakuntajärjestelmä
- kunnille myönnettiin valtionosuutta mm. nuorisotyöntekijöiden palkkoihin, nuorisoyhdistysten toiminta-avustuksiin, kuntien nuorisotiloihin jne.
- valtionosuus oli porrastettu kantokykyluokituksen mukaisesti ja se oli 20 - 65 prosenttia valtionosuuteen hyväksyttävistä menoista

1974 Laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta (1035/1973) tuli voimaan

- voimaan myös asetus valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta, jossa määriteltiin valtionapuun oikeutetut valtakunnalliset nuorisojärjestöt, järjestöryhmittely ja avustusmenettelyn käytännön periaatteet. Paikallisten jäsenyhdistysten jäsenten iäksi määriteltiin 7-24 vuotta.
- uusi laki ei tuonut paljontaan uutta entiseen, tosin tukemiseen osoitetut varat kasvoivat huomattavasti
- avustusten myöntäminen valtioneuvoston tehtäväksi, esityksen tekeminen kuului valtion nuorisotyölautakunnalle, jonka nimi muutettiin valtion nuorisoneuvostoksi
- lääneissä toimivat omat nuorisotyölautakuntansa

1975 Valtion nuorisoneuvoston (ent. valtion nuorisotyölautakunta) asemaa tarkennettiin valtioneuvoston päätöksellä

- opetusministeriön alainen asiantuntijaelin
- esityksen tekeminen avustuksista
- nuorisotyön ja kansalaistoiminnan kehityksen seuraaminen
- nuorisopolitiikan suunnittelu ja kehittäminen
- jäsenten tuli edustaa nuorisopolitiikan eri aloihin perehtyneitä henkilöitä, eri yhteiskunnallisia näkemyksiä, olla kattavasti eri alueilta ja molemmista kieliryhmistä

- 1970-luvulla neuvosto muuttuu korporatiivisemmaksi, poliittinen ohjaus lisääntyi

1985 Nuorisotyölaki (1069/1985)

- 1985 Hallituksen esitys nuorisotyölainsiksi (167/1985)
 - lain uudistamistyötä työsti useampi komitea, ensimmäinen aloitti jo v. 1977
 - uudistamistyötä edelsi poru poliittisista järjestöistä ja avustuksen jakoperusteista
 - ehdotettiin kahden lain yhdistämistä (laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta sekä laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta), jolloin nimeksi tulisi nuorisotyölaki
 - valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja palvelujärjestöjen tukiosuus nostettaisiin 85 % toimintamenoista
 - valtionosuudet ja -avustukset suoritettaisiin ensisijaisesti veikkauksen ja rahapajaisten voittovaroista
 - määriteltiin käsitteet nuorisotoiminta, -työ ja -politiikka:
 - nuorisotoiminta on "nuorten vapaata kansalaistoimintaa, jolla edistetään nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia"; nuorisotyö on sellaista työtä, jolla luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle sekä nuorisopolitiikka on yhteiskuntapolitiikan suuntaamista ja toteuttamista nuorten kasvu-, kehitys- ja toimeentuloedellytyksiin sekä vaikuttamismahdollisuuksiin
 - lain piiriin otettiin valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminta- ja investointiavustukset

1985 Nuorisotyöasetus (1069/1985)

- nuorisojärjestöjen ikäraja nostettiin 29-v.
- paikallisten nuorisoyhdistysten jäsenistä 2/3 piti olla alle 29-v.
- valtakunnalliseen nuorisojärjestöön ja sen jäsenyhdistykseen piti kuulua vähintään 3 000 nuorta
- nuorisotyön palvelujärjestö -käsite lanseerattiin
- valtakunnalliselta nuorisojärjestöltä ei enää vaadittu piiri- tai paikallisorganisaatiota
- järjestöryhmittely muodostui nykyisen kaltaiseksi:
 - I poliittiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt
 - II nuorison etujärjestöt
 - III nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöt
 - IV uskonnolliset nuorisojärjestöt
 - V varhaisnuorisojärjestöt
 - VI nuorisotyön palvelujärjestöt
- avustuksen määrää ja tarkoituksenmukaisuutta huomioitaessa tarkasteltiin:
 - hakijan toiminnan tarkoitusta, laatua ja laajuutta
 - hakijan taloudellista asemaa
 - hallintokulujen suuruutta

- muuta julkista tukea
- tuettavan toiminnan ajankohtaisuutta
- avustuksen käyttötapaa
- muuta hakijan saama tukea
- hakijan omatoimisuutta
- avustuksen tarvetta
- ennakoiden myöntäminen

1989 Nuorisokomitea asetettiin selvittämään uutta nuorisotyölakia

- keskus- ja väliportaan hallinnon (nuorisoneuvosto) tulisi siirtyä varainkäytön ohjailusta ja valvonnasta enemmän yleisten edellytysten parantamiseen
- nuorisoneuvoston tulisi lisätä huomattavasti yleistä nuorisopolitiikan poikkihallinnollista seuranta ja koordinoitua, ja vähentää teknisluonteista lausunnonantoa
- avustusjärjestelmän ongelma joustamattomuus ja hidasliikkeisyys, automaatioksi/automaatiksi muuttuminen
- poru puoluepoliittisten järjestöjen avustusten suuruudesta jatkui edelleen
- vastakkain olivat erityisesti puoluepoliittiset järjestöt ja varhaisnuorisojärjestöt- perustettiin vielä erillinen työryhmä miettimään pitäisikö poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen muodostaa oma avustusryhmänsä, työryhmä esitti:

valtion tulo- ja menoarvion määrärahaan oma käyttösuunnitelmaerä, josta myönnettäisiin vuosiavustuksina järjestöille seuraavanlaisen jaon mukaan (tämä avattaisiin momentin selvitysosiossa):

- 1 poliittiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt mk a
 - 2 nuorison etujärjestöt mk b
 - 3 nuorison kulttuuri- ja harrastejärjestöt mk c
 - 4 uskonnolliset nuorisojärjestöt mk d
 - 5 varhaisnuorisojärjestöt mk e
 - 6 nuorisotyön palvelujärjestöt mk f
- tällä muutoksella voitaisiin siirtää vastuu avustusosuudesta viimekädessä eduskunnalle
 - kyseinen ehdotus ei päätynyt lakiin

1992 Käynnistettiin nuorisohallinnon ja kansalaisjärjestöjen yhteistyönä nuorisostrategia-prosessi (Nuotra)

- suuntalinjojen luominen nuorisotyön toimialalle, yhteistyötapojen etsiminen
- luotiin tulosajattelun käsitteistö
- tulosalueita olivat: 1) kasvu- ja kansalaistoiminta, 2) nuorten elinolot, 3) kansainvälisyys ja 4) syrjäytymisen ehkäisy
- tulostavoitteet sen sijaan jäivät kullekin järjestölle itse määriteltäviksi
- edellisiä arvioimaan ajateltiin käytäväksi tuloskeskustelut jokaisen järjestön kanssa (tilaisuudet informatiivisluonteisia, avustusten jako perustuisi edelleen kirjallisiin materiaaleihin hakemuksiin ja selvityksiin)

1992 Opetusministeriö asetti työryhmän käsittelemään valtakunnallisten nuorisojärjestöjen toiminta-avustusten jakoperiaatteita (kuului osana Nuosteraan) / ”tulosohjaustyöryhmä”

- tulosohjaus määriteltiin järjestelmäksi, jossa asetetaan etukäteen tulostavoitteet ja arvioidaan jälkikäteen niiden toteutumista
- lähtökohtana, että järjestöt määrittelevät itse tulosalueensa, asettava tavoitteensa ja päättävät miten arvioidaan (mieluiten järjestöt keskenään järjestöjaon mukaan)
- valtionrahoitusta ohjattaisiin kunkin järjestön kohdalla toimintaan, joka oli yhteisesti läpikäytyihin tulosalueisiin verrannollisia
- tätä varten oli tarkoitus käydä tulostavoitekeskustelut joko kunkin järjestön kanssa erikseen tai yhdessä
- tuloksia määriteltäessä oli otettava huomioon: vaikuttavuus, taloudellisuus ja tuottavuus

1992 Opetusministeriö asetti työryhmän valmistelemaan ministeriön ehdotusta harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntämis- ja käytön tarkastusmenettelyn kehittämiseksi, yhtenäistämiseksi ja atk-järjestelmän toteuttamiseksi

- jatkoa vuoden 1988–89 työryhmän työlle
- suurin huolenaihe yhtenäisen tietojenkäsittelyjärjestelmän puuttuminen
- esitti avustusten myöntöperusteiden selkiyttämisen- ja yhtenäistämismahdollisuuksien selvittämistä eri osastojen kesken, työnjaon järkevöittäminen

1993 Opetusministeriö asetti valtionavustustyöryhmän

- tehtävänä valmistella edellisen työryhmän esitysten pohjalta 1) ohjeet harkinnanvaraisista avustuksista esittelijöille (valmistelu, esittely, päätökset), 2) esitys myöntöperusteiden selkiyttämiseksi ja yhtenäistämiseksi, 3) lomakkeiston uusiminen ja 4) atk-järjestelmän jatkokehittäminen

1993 Lainsäädännöllinen muutos valtionosuusjärjestelmässä

- siirryttiin laskennalliseen valtionosuuteen: kunnat saivat nuorisotyöhön valtionosuutta kunnassa asuvien alle 29-vuotiaiden määrän mukaan, tästä summasta kunnalle maksettiin valtionosuutta 37 prosenttia; aiempi kantokykyluokitukseen perustuva valtionosuuksien jako lopetettiin
- kunnilta poistettiin velvoite nuorisotyölautakuntiin à itsenäisten nuorisolautakuntien määrä supistui muutamassa vuodessa noin kymmeneen

1995 Nuorisotyölaki (235/1995)

- poikkihallinnollinen yhteistoiminta otettiin mukaan
- valtion nuorisoneuvoston sijaan perustettiin nuorisoasiain neuvottelukunta
- valtakunnallisten nuorisojärjestöjen vuosiavustuksien jakoa varten perustettiin erillinen toimikunta (nyk. arviointi- ja avustustoimikunta)
- valtakunnallisille nuorisojärjestöille vuosittainen määräraha valtion talousarvioon
- määrärahat edelleen veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista
- tulospäätös määriteltiin tarkemmin asetuksessa (410/1995)
- nuorisotyön määritelmään lisättiin nuorten elinolojen parantaminen, täten nuorisotyön toimialuetta laajennettiin nuorisopolitiikan alueelle
- nuorisotyö säädetään kunnan toimialaan kuuluvaksi; toteuttamisvastuu lisäksi valtiolla ja AVI:illa (kirj. huom. laissa lukee läänit)

2006 Nuorisolaki (72/2006)

- lain valmistelu tapahtui edellisiä vuosia kevyemmin
- ammatilliset järjestöt ja yhden opintoalan ainejärjestöt rajattiin valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapukelpoisuuden ulkopuolelle
- uudistettiin ja tarkennettiin nuorisotyön ja -politiikan arvopohjaa
- nuorisotoiminta käsitteenä poistui; nuorisotyö käsittää myös nuorisotoiminnan samoin aktiivinen kansalaisuus -käsite sisältää nuorten oman toiminnan
- valtakunnan, AVI:ien (laissa lääninhallitukset) ja kunnan tasolla nuoret otetaan huomioon erityisenä ryhmänä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa
- käyttöön joka neljäs vuosi valtioneuvoston hyväksymä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (LANUKE)
- nuorisoasiain neuvottelukunta saa lisätehtäväksi LANUKE:n arvioinnin, ja ministeriöiden edustus neuvottelukunnan kokoonpanossa poistettiin
- avustus- ja arviointitoimikunnan roolia asiantuntijana vahvennettiin valtionavustusten jaon ulkopuolelle; toimikunta myös arvioi avustusjärjestelmän toimivuutta sekä tekee sitä koskevia kehittämisehdotuksia
- kuntien nuorisotyön ja -politiikan suhteen korostetaan alueellista yhteistyötä sekä moniammatillisen osaamisen merkitystä
- paikallisyhdistyksille voi myöntää erityisavustusta, tosin edelleen pohjalla ajatus, että kuntien täytyy tukea paikallistason yhdistystoimintaa
- nuorisotyötä tekevien järjestöjen avustusten tulosperusteisuutta tarkennetaan ja lisäksi huomioon otettavaksi toiminnan ajankohtainen merkitys sekä avustuksen tarve

Liite 3. Taulukko puolueiden kannanotoista

Puolue	Nykyinen järjestelmä	Eduskunnan voimasuhteiden mukainen avustus	Poliittisten nuorisojärjestöjen itsenäisyys	Jakoperusteet	OKM:n palaute järjestöille	Nuorisolain arvot	Vaalituki avustuksista	Muita huomioita
Kansallinen Kokoomus rp	kyllä	yhtenä arviointiperusteena	pidettävä itsenäisinä toimijoina	uusiminen aika-ajoin	mahdollisuus sopeutua muutoksiin	-	-	hallinnollista työtä ei saa lisätä
Muutos 2011 rp	kyllä	ei	pidettävä itsenäisinä toimijoina	toiminnan laatu, määrä ja saavutetut hyödyt	-	-	-	
Perus-suomalaiset rp	ei	kyllä	pidettävä itsenäisinä toimijoina	päätökset perusteltava	päätösten perustelut	moni-kulttuurisuus-linjaukset pois, arvot eivät saa olla reunaehtoina	ei julkisista tuista	alkoholin hankintaa julkisella tuella ei saa sallia, henkilöstömenot hallintaan
Suomen Keskusta rp	kyllä	ei / mahdollinen jos muutoksia	pidettävä itsenäisinä toimijoina	nykyinen malli sopii / voidaan muuttaa tilanteen mukaan	johdon-mukainen palaute avustus-summasta ja muutoksista	-	-	kevyt hallinto haku-prosessissa, otettava huomioon varainkeruun ongelmat
Suomen Kristillis-demokraatit rp	kyllä	ei	pidettävä itsenäisinä toimijoina	vertailu polnu-järjestöjen kesken oikeuden-mukaisesti	muutokset perusteltava	nuorisolain henki näyttävä, erityisesti terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen	-	alkoholin hankintaa julkisella tuella ei saa sallia
Suomen Sosiali-demokraattinen Puolue rp	kyllä	ei	-	polnu -järjestöt omana ryhmänä	-	-	-	useampivuotiset avustukset, avustus-päätökset edellisenä vuotena
Svenska folkpartiet i Finland rp	kyllä	ei	pidettävä itsenäisinä toimijoina	nykyinen malli, erityisesti tasa-arvo mukaan	muutokset perusteltava	erityisesti huomioon kielelliset ja muut vähemmistöt	-	kaksivuotiset avustukset, byrokratian tulee olla kevyttä, otettava huomioon varainkeruun ongelmat
Vasemmistoliitto rp	kyllä	ei	pidettävä itsenäisinä toimijoina	entistä selkeämmät kriteerit	mahdollisuus sopeutua muutoksiin	järjestöjen tulee toteuttaa nuorisolakia	-	veikkaus-voittovaroja ei puoluetukeen
Vihreä Liitto rp	ei	kyllä	osana puoluetointaa	läpinäkyvät perusteet	-	-	-	nuorten vaikuttamis-mahdollisuuksien tulisi olla etupainotteista, kaikilla nuoriso-järjestöillä samat avustuskriteeri

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteet – puolueiden kannanotot

Työryhmä pyysi työryhmässä edustettuna olevien poliittisten puolueiden kannanotot poliittisten nuorisojärjestöjen myöntöperusteista 29.6.2015 mennessä. Kaikki puolueet antoivat vastauksensa, viimeistään heinäkuussa.

Yhteenveto

Vastaukset olivat vapaamuotoisia. Vastaukset erosivat kattavuudeltaan toisistaan, mutta kanta nykyiseen järjestelmään kävi selvästi ilmi. Kanta eduskunnan voimasuhteiden huomioonottamisesta ei ole yhtä yksiselitteinen: osa puolueista piti mahdollisena, että eduskunnan voimasuhteet otetaan huomioon arviointiperusteena, vaikka nykyinen järjestelmä pääosin säilyisi.

Kaksi puoluetta, Perussuomalaiset r.p. ja Vihreä Liitto r.p. ottivat selvän kannan parlamentaarisen jakoperusteiden puolesta. Muut puolueet säilyttäisivät nykyiset avustusperiaatteet, mutta avustuskriteereitä ja käytäntöjä tulisi selkeyttää ja saada avoimiksi.

Useissa kannanotoissa nostettiin esiin yksittäisiä muutostarpeita. Esimerkkeinä näistä ovat alkoholitarjoilun jättäminen avustusten ulkopuolelle ja lapsijärjestöjen omat arviointiperusteet sekä avustusten jakaminen useammaksi vuodeksi kerrallaan. Samoin ehdotettiin, että toiminnan ja toimintaympäristön muutokset otettaisiin selkeämmin huomioon.

Puolueiden kannanotot

Seuraavassa puolueiden kannanottojen tiivistelmät:

Kansallinen Kokoomus r.p.

Nykyinen avustusjärjestelmä mahdollistaa poliittisten nuorisojärjestöjen kasvun ja kehityksen omista emopuolueista itsenäisinä nuorisojärjestöinä. On tärkeää turvata poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen itsenäiset toimintaedellytykset, jatkuvuus, laatu ja vaikuttavuus.

Poliittisia nuoriso- ja opiskelijajärjestöjä tulee kohdella ensisijaisesti valtakunnallisina nuorisojärjestöinä myös tulevaisuudessa.

Poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen rahoituksen sitominen emopuolueiden vaalimenestykseen ei ole perusteltua, koska ao. järjestöt tekevät lain tarkoittamassa mieleisessä nuoriso- ja varhaisnuorisotyötä.

Emopuolueiden kansanedustajamäärä voidaan ottaa yhtenä avustusten jakoperiaatteena tai osa avustuksesta myöntää kansanedustajamäärä mukaan. Tämä ei saa vähentää nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen riippumattomuutta, itsenäisyyttä tai kokonaisrahoitusta.

Jakoperusteita on hyvä tarkastella aika ajoin ja etsiä kriteerejä, jotka vastaavat nuorisotyön kenttää ja tunnistaa muutokset. Järjestöjen hallinnollista työtä ei saa lisätä.

Mahdollisten muutosten vaikutukset nykyiseen lainsäädäntöön tulee arvioitava tarkoin. Nuorisolakia ja jakoperusteita uudistettaessa pitää muutosten uudelleen arviointi tehdä kattavasti, vaikka se aiheuttaisi viivästymistä.

Avustusjärjestelmän mahdolliset muutokset tulee tehdä niin, että järjestöillä on mahdollisuus sopeutua muutoksiin.

Muutos 2011 r.p.

Muutos 2011 puolueena vastustaa minkään poliittisten sitoumusten käyttämistä järjestöjen avustamisperiaatteina. Nuorisojärjestöjen avustusten pitäisi riippua toiminnan laadusta, määrästä ja saavutetuista hyödyistä. Avustusten ainoana mittarina tulisi olla yhdistyksen/järjestön toiminta ja sen toteutus.

Perussuomalaiset r.p.

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustusten jakoperusteiden kriteereiden tulee olla yksiselitteisiä, puolueettomia, läpinäkyviä ja lakiin perustuvia.

Jakopäätökset tulee perustella ja julkisen vallan kontrolli varmistettava.

Kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja päätösten tulee olla kontrolloitavissa ja arvioitavissa niiden perusteluiden kautta.

Ministeriön tulee perustella päätöksensä viranomaistoiminnan laillisuusperiaatteen ja hyvän hallintotavan mukaisesti.

Päätösten perusteleminen laillisella tavalla mahdollistaa julkisen vallan kontrollin ja sen laillisuuden varmistamisen.

Perustelematon päätös ei mahdollista asian saattamista edes tuomioistuimen arvioitavaksi, mikä loukkaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, Access to Court siten kuin ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisukäytännössään todennut.

Poliittisia nuorisojärjestöjä tulisi avustuksia myönnettäessä tarkastella puolueiden nuorisotyötä tekevinä toimijoina riippumatta siitä, onko järjestö virallisesti kiinni puolueessa vai itsenäinen.

Poliittisille nuorisojärjestöille tulisi säätää muista yleistä nuorisotyötä tekevistä nuorisojärjestöistä erilliset perusteet ja puolueiden nuorisotyötä tekevien toimijoiden tuki olisi kytkettävä parlamentaarisiiin voimasuhteisiin.

Tuki toiminnan järjestämiselle, jonka myöntöperusteena on järjestetty toiminta, ruokkii itse itseään ja ylläpitää itseään, sekä blokkaa uusia toimijoita.

Arvot eivät saa pelata minkäänlaista roolia tuen suuruuteen vaikuttavina tekijöinä, eikä poliittiselle vaikutustoiminnalle ei voida laittaa arvoreuna-ehdotuksia.

Tuen muutosten tulla on näkyviä, jos edellytyksiä löytyy.

Järjestöjen riippuvuuteen julkisesta tuesta kiinnitettävä yhä enemmän huomiota.

Samanlaisia järjestöjä kyettävä vertaamaan myös toisiinsa, eikä tukea myönnetä vain sen perusteella, mitä ko. järjestö saanut aiempina vuosina.

Monikulttuurisuuslinjaukset on poistettava.

Palkatun henkilöstön määrä suhteessa tapahtumiin ja jäsenmäärään - henkilöstömenot on oltava hallinnassa.

Vaaleihin käytetyt rahat, oli se sitten järjestön omaa vaalimainontaa tai tietyn ehdokkaan tukemista, ei pidä hyväksyä julkisesta tuesta.

Alkoholin ostamista julkisella tuella ei pidä sallia.

Suomen Keskusta r.p.

Poliittista nuorisotyötä tulisi tukea jatkuvalla ja kannustavalla tavalla.

Ei toivota parlamentaarista mallia poliittisten nuorisojärjestöjen avustusten myöntöperustaksi parlamentaarista mallia eikä haluta tukia suoraan osaksi puoluetukea.

Poliittisille nuorisojärjestöille on annettava mahdollisuus erilliseen toimintaan puolueen parlamentaarisesta suosiosta huolimatta.

Valtionavustusten myöntöperusteissa tulee ottaa huomioon toiminnan laatu ja järjestön vaikuttavuus nykyisen mallin tavoin ja näin mahdollistaa toiminnan kehittämiseen kannustava avustusten jakaminen.

Järjestöjen tulisi saada johdonmukaista palautetta jaettavan avustussumman suuruudesta ja perustelu muutoksista.

Toiminnan mittarina ei voi olla pelkkä järjestön kannatus ja jäsenmäärä.

Myöntöperusteiden tulee sallia nykyisen mallin tapaan erehdykset ja kömmähdykset, joita järjestötoiminnan voi tapahtua. Henkilöstö- ja toimintamuutokset voivat olla nopeita.

Avustusten hakemisen tulee olla hallinnoltaan helppoa, eikä saisi viedä liikaa aikaa.

On otettava huomioon, että poliittisten nuorisojärjestöjen varainkeruu on vaikeaa.

Valtionavustusten myöntöperusteissa tulee ottaa huomioon erilliset opiskelija- ja nuorisojärjestöt verrattuna niihin järjestöihin, joissa on mukana kaikki nuorisotyö.

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustustaso on turvattava, jos avustusten myöntötapaa muutetaan. Täysin puoluetuesta maksettava nuorisojärjestöjen avustus tulisi ottaa huomioon koko poliittisen työn

tukisummassa. Poliittisten nuorisojärjestöjen tulee voida osallistua silloinkin nuorisotyön yhteishankkeisiin ja hakea erityisavustuksia suoraan nuoriin kohdistuviin hankkeisiin.

Parlamentaarinen kannatus tulisi ottaa yhdeksi perusmittariksi tuen jakamiselle, jos päädytään osittain parlamentaarisen järjestelmään. Veikkausvoittovaroista ei voi jakaa koko tukea parlamentaarisin perustein.

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p.

Avustusten myöntökriteerinä tulee olla oikeudenmukaisuus.

Poliittiset mielipiteet eivät saa olla arviointikriteerinä.

Avustuskelpoisuus tulisi arvottaa seuraavasti: yhteiskunnallinen merkitys 30 %, toiminnan laatu 20 %, toiminnan laajuus 20 %, taloudelliset tunnusluvut 15 %, avustuksen tarve 15 %.

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustuksissa ei tule siirtyä parlamentaariseen malliin. Mahdollisesti voidaan ottaa huomioon nuorten kansanedustajien määrä tai muiden merkittäville paikoilla olevien nuorten määrä.

Avustuksissa pitää ottaa toiminnassa tapahtuneet muutokset.

Avustuksissa tulee näkyä nuorisolain henki, erityisesti nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen sekä lain tavoitteiden lähtökohdat, erityisesti terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Ristiriitaa aiheuttaa poliittisten nuorisojärjestöjen tai piirijärjestöjen tilaisuuksissa voidaan tarjolla ilmaiseksi alkoholia, joskus alaikäisillekin.

Avustuksen jakajan pitää perustella jaettavan tuen määrän muutokset, vertaillen poliittisia nuorisojärjestöjä keskenään, ei niinkään muihin nuorisojärjestöihin.

Yhteiskunnallisen merkityksen mittausta: nuorten määrä emopuolueen johtopaikoilla ja luottamustehtävissä, myös suhteellinen määrä.

Tarjoilu- ja edustuskulut eriteltävä ja alkoholiin tai muihin päihteisiin kulutettu rahamäärä. Nämä menot eivät saa kuulua hyväksyttäviin menoihin. Alkoholitarjoilun ilmenemisellä oltava negatiivinen vaikutus avustussummassa. Tarvitaan myös selvitys, kuinka alkoholitarjoilua valvotaan alaikäisten osalta.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.

Poliittisten nuorisojärjestöjen avustukset tulisi myöntää useammaksi vuodeksi kerrallaan, jolloin saataisiin pitkäjänteisyyttä, ennakoivuutta ja varmuutta sekä helpotettaisiin järjestöjen toimintaa.

Avustuspäätökset tulisi tehdä edellisen vuoden puolella, jos avustuspäätökset tehdään edelleen vuosittain.

Parlamentaarisia mittareita ei tulisi ottaa käyttöön, jos osa poliittisista nuorisojärjestöistä ei ole suoraan sidoksissa edustamansa aatesuuntauksen puolueeseen.

Poliittisten nuorisojärjestöjen tulisi pysyä avustettavana muiden nuorisojärjestöjen kanssa, mutta niiden erityispiirteet pitäisi ottaa huomioon ja tarkastella niitä omana kokonaisuutenaan.

Lapsi- ja varhaisnuorisojärjestöjä tulisi arvioida ja avustaa toiminnan perusteella.

Nuorisojärjestöjen avustuskäytäntöjä tulee kokonaisuutena kehittää konkreettisen toiminnan arvioinnin suuntaa: tarkastuskäyntejä järjestöjen tapahtumissa, tarkempi koulutus- ja tapahtumaraportointi, ulkopuolinen näkyvyysarviointi, avustuskelpoisuuden tarkempi valvonta.

Svenska folkpartiet r.p. - Ruotsalainen kansanpuolue r.p.

Valtionavustusten tulee perustua järjestön toimintaan ja tavoitteisiin; kuinka hyvin tavoitteet saavutetaan, toiminnan laajuuteen ja kuinka järjestö ottaa toiminnassaan huomioon nuorisolain tavoitteet ja lähtökohdat.

Avustusjärjestelmän pitää perustua tasa-arvoon, ottaa huomioon järjestöjen erilaisuuden ja turvata vähemmistöryhmien toimintamahdollisuudet. Erityisesti otettava huomioon valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä 4 §:n neljännen momentin mukaisesti poikkeukset kielellisen tai muun vähemmistön tai toimialallaan valtakunnallisesti edustavaksi katsottavan järjestön osalta.

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten tulee perustua nuorisolakiin ja saada avustuksensa nuorisojärjestönä. Poliittiset nuorisojärjestöt ovat itsenäisiä toimijoita eikä niiden avustuksia tule sitoa emopuolueeseen. Puoluesitoutuminen voi rajoittaa ja ohjata nuorisojärjestön toimintaa.

Poliittisia nuorisojärjestöjä ei pidä kohdella toisin kuin muita nuorisojärjestöjä. Parlamentaarispohjaisessa avustamisessa vaikuttavat tekijät, joihin poliittinen nuorisojärjestö voisi suoraan vaikuttaa.

Poliittisten nuorisojärjestöjen tulee tulevaisuudessakin tehdä nuorisotyötä.

Poliittisten nuorisojärjestöjen oman rahoituksen hankinta voi olla aiempaa hankalampaa, varsinkin verrattuna muihin nuorisojärjestöihin, jos niiden rahoitus tulisi puoluerahoituslain mukaan. Tämä pitäisi ottaa huomioon valtionavustuksissa.

Lapsi- ja opiskelijajärjestöjen tilannetta pitää tarkastella erikseen siinä tapauksessa, että poliittisten nuorisojärjestöjen avustusjärjestelmää muutetaan, koska ne saavat nykyisin saavat avustuksensa samasta paikasta.

Avustusten jakaminen voisi olla pitkäjänteisempää, avustukset voisi jakaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Näin parannettaisiin kehittämismahdollisuuksia ja toimintasuunnitelmia.

Järjestöjen tulisi saada tahtoessaan selityksen miksi avustus on laskenut tai noussut. Järjestön pitäisi selvittää syyt ja tarve, jos haetaan avustuksen nostoa.

RKP:n mielestä nykyinen avustusjärjestelmä on toimiva. Viime aikoina tehdyt uudistukset, jotka koskevat hakemista ja selvitystä ovat hyviä ja selventäviä. Liialliset tarkkuusvaatimukset kuitenkin lisäävät sekä hakijan että ministeriön byrokratiaa.

Vasemmistoliitto r.p.

Nuorisojärjestöjen avustamiskriteerien ja -mittarien tulisi olla entistä selkeämpiä ja liittyä erityisesti oman toiminnan laajuuteen ja laatuun.

Kaikkien kriteerien täytyy olla järjestöjen omasta toiminnasta riippuvaisia.

Järjestöjen tulee toteuttaa nuorisolain tarkoistusta omasta näkökulmastaan ja omassa kohderyhmässään.

Veikkausvoittovaroista maksettavia avustuksia ei saa siirtää osaksi puoluetukea ottamalla jakokriteeriksi vaalitulokset. Parlamentaarinen tuki on hoidettava puoluetuella, eikä puoluetukea tule laajentaa itsenäisen järjestökentän avustuksiin.

Poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta on ensisijaisesti nuorisotoimintaa eikä järjestöjä voi pakottaa osaksi puoluetta.

Poliittisissa nuorisojärjestöissä nuorten pitää saada päättää toimintatavoista ja päämääristä, eikä toimintaa saa ohjailla avustuksilla noudattamaan kulloisenkin valtioneuvoston tavoitteita.

Järjestöille on annettava kohtuullinen aika varautua ja sopeutua avustusmuutoksiin, myös laskeviin avustuksiin.

Avustusten suuruuden tulisi vastata paremmin kulloistakin tilannetta. Avustukset tulisi käyttää tehokkaasti nuorisotoiminnan hyväksi.

Vihreä liitto r.p.

Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen siirtäminen osaksi puoluetukia olisi perusteltu ja yksinkertainen tapa ratkaista rahoitus

Valtionapujärjestelmän tulee olla perusteiltaan läpinäkyvä ja selkeä.

Jos kriteerit jatkossa kuin muilla nuorisojärjestöillä tulee varmistaa, että poliittisten järjestöjen tuen kriteerit ovat samat kuin muilla järjestöillä ja keskenään.

Edellisten vuosien tukitason vaikutus liian suuri. Aatteiden kysyntä ja merkittävyys vaihtuvat nopeasti. Samoin muuttuu järjestöjen toiminta. Uusien järjestöjen toiminta laajenee ja vanhojen supistuu, mikä kuitenkin vaikuttaa tukitasoon hitaasti.

Poliittisten nuorisojärjestöjen tuki seuraa kehitystä hitaammin kuin mm. piiri- ja naisjärjestöjen tuki, jotka ovat sidoksissa puoluetukeen.

Nuorten vaikutusmahdollisuuksien tukeminen pitäisi olla etupainotteista.

Poliittisten nuorisojärjestöjen suuria tukia on vaikea perustella, jos niitä pidetään tavallisina nuorisojärjestöinä.

Osa poliittisten nuorisjärjestöjen valtionavusta tulisi irrottaa puolueen kannatukseen perustuvaksi tueksi (esim. 50 %). Puolue ja nuorisjärjestö ilmoittavat, minkä puolueen tuki otetaan avustuksessa huomioon. Nuorisjärjestön toiminta on normaalia nuorisotoimintaa, jos sillä ei ole lähellä olevaa eduskuntapuoluetta.

Poliittisen nuoris- ja opiskelijajärjestöjen tukeminen on perusteltua, mutta tuen tulee perustua rehelliseen auki viestittyyn kriteeristöön.

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavun myöntöperusteet

Kansallinen Kokoomus ry:n mielestä on tärkeää turvata poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen itsenäiset toimintaedellytykset sekä poliittisen nuorisotoiminnan jatkuvuus, laatu ja vaikuttavuus. Nykyinen avustusjärjestelmä mahdollistaa järjestöjen kasvun ja kehityksen omista emopuolueistaan itsenäisinä nuorisojärjestöinä. Tämä on tärkeää koko suomalaisen yhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän kehittämiseksi.

Nykyjärjestelmä kohtelee poliittisia nuoriso- ja opiskelijajärjestöjä ensisijaisesti valtakunnallisina nuorisojärjestöinä. Tämä näkökulmana tulee olla rahoituksen perustana myös tulevaisuudessa.

Esillä on ollut myös nuorisojärjestöjen saaman avustuksen sitominen parlamentaarisiin voimasuhteisiin. Kokonaisuudessaan nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen rahoituksen sitominen emopuolueiden vaalimenestykseen ei ole Kokoomuksen mielestä mitään osin perusteltua, sillä myös poliittiset nuorisojärjestöt tekevät jo lainkin tarkoittamassa mielessä nuoriso- ja varhaisnuorisotyötä. Kokoomus katsoo kuitenkin, että vaikuttavuuden näkökulmasta, ns. emopuolueiden kansanedustajamäärä voidaan ottaa huomioon yhtenä avustusten jakoperiaatteista tai jokin osa avustuksesta myöntää kansanedustajamäärän mukaa. Lähtökohtana tässäkin tulee olla se, etteivät uudet rahoituselementit vähennä nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen riippumattomuutta, itsenäisyyttä tai kokonaisrahoitusta nykyisestä.

Jakoperusteita on hyvä aika ajoin tarkastella ja etsiä kriteeristöä, joka vastaa muuttunutta nuorisotyön kenttää ja tunnistaa erilaiset yhteiskunnan muutokset. Mahdolliset muutokset eivät kuitenkaan saa lisätä järjestöille jo nykyiselläänkin varsin mittavan hallinnollisen työn määrää saati kasvattaa erilaisia hallinnollisia velvoitteita nykytilasta.

Mahdollisten muutosten aiheuttamat vaikutukset nykyiseen lainsäädäntöön on arvioitava tarkoin ja nuorisolakia ja jakoperusteita uudistettaessa edellytyksenä tulee olla se, että muutosten uudelleenarviointi pystytään kaikilta osin tekemään kattavasti, vaikka tämä aiheuttaisikin uudistumisen viivästymistä. Huolellinen ja kattava arviointityö on lakiuudistuksen onnistumisen kannalta välttämätöntä.

Mikäli muutoksiin valmistelutyössä päädytään, tulee mahdolliset muutokset avustusjärjestelmässä tehdä siten, että organisaatioilla on aikaa sopeutua muuttuneeseen tilanteeseen.

Helsinki 29.6.2015

Kansallinen Kokoomus ry

Minna Arve
puoluesihtööri

Muutos 2011 rp:n lausunto Poliittisten nuorisojärjestöjen avustamisesta

Muutos 2011 puolueena vastustaa minkään poliittisten sitoumusten käyttämistä järjestöjen avustamisperiaatteina, mielestämme nuorisojärjestöjen avustusten pitäisi riippua toiminnan laadusta, määrästä ja saavutetuista hyödyistä.

Nuorisojärjestöt voivat tehdä mainiota yhteiskunnallista vaikuttamista myös perinteisen puolue- ja politiikkajärjestelmän ulkopuolella ja vastaavasti puoluepoliittinen nuorisojärjestö voi olla äärimmäisen passiivinen, jolloin on asiatonta käyttää mitään politiikan mittaria rahoituksen myöntämisen kriteerinä.

Näin ollen avustusten ainoana mittarina tulisi olla yhdistyksen/järjestön toiminta ja sen toteutus.

Nuorisojärjestöjen tuki / Perussuomalaiset r.p. kannanotto

Nuorisojärjestöjen avustusten jakoperusteiden kriteerien tulee olla yksiselitteisiä, puolueettomia, läpinäkyviä ja lakiin perustuvia jolloin myös jakopäätökset perustellaan ja julkisen vallan kontrolli varmistetaan.

Kooste myöntöperusteiden muuttamisen liittyvistä aiemmin esittämistämme näkökohdista:

- Kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja päätösten tulee olla kontrolloitavissa/arvioitavissa niiden perusteluiden kautta.
- Ministeriön tulee perustella päätöksensä viranomaistoiminnan laillisuusperiaatteen ja hyvän hallintotavan mukaisesti.
- Päätösten perusteleminen laillisella tavalla mahdollistaa julkisen vallan kontrollin ja sen laillisuuden varmistamisen.
- Perustelematon päätös ei mahdollista asian saattamista edes tuomioistuimen arvioitavaksi, mikä loukkaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, Access to Court siten kuin ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisukäytännössään todennut.

Ministeriön tulee toiminnassaan ja päätöksenteossaan noudattaa tarkasti lakia siten kuin hallintolain 6 §:n säädetään, ”Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.”

Perussuomalaiset Nuoret ry:n kannanotto:

Poliittisia nuorisojärjestöjä tulisi avustuksia myönnettäessä tarkastella puolueiden nuorisotyötä tekevinä toimijoina riippumatta siitä, onko järjestö virallisesti kiinni puolueessa vai itsenäinen (vrt. esimerkiksi Perussuomalaiset Nuoret vs Kokoomusnuoret).

Epärehellistä väittää, että kyseessä ei olisi puolueen nuoriostyötä tekevä järjestö:

PUOLUE	”NUORISOSIIVEN” NIMI
Suomen Keskusta	Suomen Keskustanuoret
	Keskustan Opiskelijaliitto
Perussuomalaiset	Perussuomalaiset Nuoret
Kansallinen Kokoomus	Kokoomuksen Nuorten liitto
	Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	Sosiaalidemokraattiset Nuoret
	Sosiaalidemokraattiset opiskelijat
Vihreä liitto	Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto
Vasemmistoliitto	Vasemmistonuoret
	Vasemmisto-opiskelijat
Svenska folkpartiet i Finland	Svensk Ungdom
Suomen Kristillisdemokraatit	Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret
Eduskunnan ulkopuolella sama kuvio	
Piraattipuolue	Piraattinuoret

- Poliittisille nuorisojärjestöille tulisi säätää muista yleistä nuorisotyötä tekevistä nuorisojärjestöistä erilliset perusteet
- Puolueiden nuorisotyötä tekevien toimijoiden tuki on kytkettävä parlamentaarisiin voimasuhteisiin
 - Puolueet ja niiden nuorisotoimijat pelaavat samaan pussiin, ovat ehdolla samoilla vaalilistoilla jne.
- Tuki toiminnan järjestämiselle, jonka myöntöperusteena on järjestetty toiminta, ruokkii itse itseään ja ylläpitää itseään, sekä blokkaa uusia toimijoita.
- Arvot eivät saa pelata minkäänlaista roolia tuen suuruuteen vaikuttavina tekijöinä > poliittiselle vaikutustoiminnalle ei voida laittaa arvoreunaehdotuksia
- Tuen nousut sekä laskut oltava reippaampia, jos edellytyksiä löytyy
- Järjestöjen riippuvuuteen julkisesta tuesta kiinnitettävä yhä enemmän huomiota
- Samanlaisia järjestöjä kyettävä vertaamaan myös toisiinsa, eikä tukea myönnetä vain sen perusteella, mitä ko. järjestö saanut aiempina vuosina
- Monikulttuurisuuslinjaukset on poistettava
- Palkatun henkilöstön määrä suhteessa tapahtumiin ja jäsenmäärään - henkilöstömenot on oltava hallinnassa
- Vaaleihin käytetyt rahat, oli se sitten järjestön omaa vaalimainontaa tai tietyn ehdokkaan tukemista, ei pidä hyväksyä julkisesta tuesta
- Alkoholin ostamista julkisella tuella ei pidä sallia

Keskustan kirjallinen vastaus poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita selvittävälle parlamentaariseen työryhmälle

25.6.2015

Keskusta pitää tärkeänä, että poliittista nuorisotyötä tuetaan jatkuvalla ja kannustavalla tavalla. Keskusta pitää nykyisenkaltaisia puolueen toiminnasta erillisiä nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita toimivina ja perusteltuina.

Keskusta ei toivo nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteisiin sovellettavaksi parlamentaarista mallia eikä halua tukia siirrettävän suoraan osaksi maksettavaa puoluetukea. Keskusta katsoo, että nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen tehtävä on kasvattaa, innostaa ja opastaa nuoria mukaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä toimia puoluetta kehittävinä, innovatiivisina moottoreina. Järjestöjen toiminnan jatkuvuuden ja itsenäisyyden turvaamiseksi on tärkeää, että niille annetaan mahdollisuus erilliseen toimintaan puolueen parlamentaarisesta suosiosta huolimatta. Nuorisojärjestöjen yksiselitteinen tehtävä ei ole kasvattaa puolueen suosiota, jonka vuoksi niiden sitominen emopuolueen menestykseen on kohtuutonta. Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen on erityisen tärkeää, sillä järjestöt ovat useille nuorille ensimmäinen tai jopa ainoa tapa päästä mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Suurin osa poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnasta tapahtuu vapaaehtoistyön varassa.

Valtionavustusten myöntöperusteiden tulee huomioida toiminnan laatu ja järjestön vaikuttavuus nykyisen mallin tavoin ja täten mahdollistaa toiminnan kehittämiseen kannustava avustusten jakaminen. Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen tulisi saada johdonmukaista palautetta jaettavan avustussumman suuruudesta ja perustelut mahdollisista muutoksista. Tällaisia perusteluja on mahdoton saada nykymallissa, jonka vuoksi käsittelyprosessia on uudistettava. Toiminnan mittarina ei voi jatkossakaan olla pelkkä järjestön kannatus ja jäsenmäärä.

Myöntöperusteiden tulee sallia nykyisen mallin tavoin erehdykset ja kömmähdykset, joita nopeatempoisessa järjestökentässä saattaa tapahtua. Ainoastaan uutta kokeilemalla ja joskus epäonnistumalla saadaan kehitystä aikaiseksi. Jäsenmäärät saattavat heilahdella, henkilöstö vaihtua joskus nopeasti sekä vaikuttamisen reitit olla vuodesta riippumatta hyvinkin erilaisia. On tärkeää, että avustuksien vuosittainen hakeminen on hallinnoltaan helppoa, eikä vie kohtuuttomia työtunteja. On syytä huomioida myös, että poliittisten nuorisojärjestöjen varainkeruu on vaikeaa.

Lisäksi valtionavustusten myöntöperusteiden tulee huomioida erilliset opiskelija- ja nuorisojärjestöt suhteessa niihin puolueisiin, joilla kaikki nuorisotyö on yhden liiton alla.

Jos parlamentaarinen työryhmä päätyy muuttamaan poliittisten nuorisojärjestöjen avustusten myöntötapaa, tulee sen tapahtua hyvin suunnitellen niin että järjestöjen avustustaso turvataan. Täysin puoluetuen kautta maksettava poliittisen nuorisotyön avustus tulee huomioida poliittisen työn tukemisen yhteissummassa. Poliittisten nuorisojärjestöjen osalta on huolehdittava, että nuorisojärjestöt voivat jatkossakin osallistua nuorisotyön yhteishankkeisiin ja hakea erityisavustusta suoraan nuoriin kohdistuviin hankkeisiin.

Jos työryhmä päätyy osittain parlamentaariseen menetelmään, on paras tapa tämän toteuttamiselle ottaa parlamentaarinen kannatus yhdeksi perusmittariksi nuorisojärjestön tuen jakamiselle. Kokonaan Veikkausvoittovaroista maksettavaa nuorisojärjestöjen tukea ei voida parlamentaarisin perustein jakaa.

Periaatteet:

- Avustusten myönnössä kantavana periaatteena pitää olla oikeudenmukaisuus. Poliittiset mielipiteet eivät saa olla arviointikriteerinä.
- Avustuskelpoisuutta mitataan viidellä eri mittarilla (toiminnan laatu, laajuus, taloudelliset tunnusluvut, yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve). Näitä ei kuitenkaan tulisi painottaa tasaisesti, vaan seuraavasti: Yhteiskunnallinen merkitys (30 %), toiminnan laatu (20 %), toiminnan laajuus (20 %), taloudelliset tunnusluvut (15 %) ja avustuksen tarve (15 %).
- Nuorisojärjestön avustuksissa ei tule siirtyä parlamentaariseen malliin. Huomioon voidaan ottaa korkeintaan nuorten kansanedustajien tai muiden merkittävillä paikoilla olevien nuorten määrä osana arviointia.
- Nykyistä avustusten jakamista on kritisoitu siitä, että suurin vaikuttava tekijä saaduissa avustussummissa näyttää olevan edellisenä vuonna saatu avustussumma. Näin ei voi jatkua. Järjestelmän on oltava joustavampi ja mahdollistettava muutokset, jos niihin on tarvetta.
- Nuorisolain hengen on näytävä avustettavien nuorisojärjestöjen toiminnassa ja avustusten määrissä. Avustus- ja arviointitoimikunnan tulisi huomioida erityisesti kohdat: ”*Tämän lain tarkoituksena on parantaa nuorten --- kasvu- ja elinoloja*” sekä ”*Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat --- terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.*” Nämä kohdat ovat räikeästi ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että osassa poliittisten nuorisojärjestöjen tai niiden piirijärjestöjen tapahtumissa tarjoillaan tietoisesti ilmaista alkoholia jopa alaikäisille. Sitä käytetään houkutuskeinona uusien nuorien mukaan saamiseksi.

Toimenpide-ehdotukset:

- Avustuksen jakajan tulee olla velvollinen perustelemaan jakamansa tuen määrän muutoksista edelliseen vuoteen nähden. Perusteluissa on käytettävä vertailua pelkästään poliittisten nuorisojärjestöjen kesken, sillä niiden toimintamuodot ja taloudelliset panostukset vaalivuosina ovat jossain määrin vertailukelpoisia keskenään. Vertailua ei niinkään voi tehdä muihin nuorisojärjestöihin.
- Nuorisojärjestöjen yhteiskunnallista merkitystä mitattaessa on kysyttävä selvityksessä mm. nuorten määrää heitä edustavan emopuolueen johtopaikoilla ja luottamustehtävissä (esim. nuorten kansanedustajien, puheenjohtajien, työntekijöiden, luottamushenkilöiden tms. määrä koko puolueorganisaatiossa). Lukumäärän lisäksi huomioon on otettava nuorten suhteellinen määrä kyseisissä tehtävissä, jotta saadaan käsitys nuorten vaikuttavuudesta puolueen kokoon nähden.
- Taloudellisissa mittareissa on pyydettävä erittelemään tarjoilu- ja edustuskuluista ym. alkoholiin tai muihin päihteisiin kulutettu rahamäärä. Kyseinen summa ei saa kuulua hyväksyttäviin menoihin, ja alkoholitarjoiluiden ilmenemisellä on oltava negatiivinen vaikutus avustussummassa. On myös vaadittava selvitystä siitä, kuinka alkoholitarjoilua valvotaan alaikäisten osalta.

SDP:n kanta poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtionapujärjestelmään

Järjestelmää tulee uudistaa entistä ennakoitavampaan ja toimintaa realistisesti arvioivaan suuntaan.

Parhaiten poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnan tukeminen tapahtuisi siten, että järjestöjen saama avustus myönnettäisiin useammaksi, esimerkiksi kahdeksi vuodeksi kerrallaan, jolloin järjestelmä toisi järjestöjen toimintaan pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja varmuutta. Tämänkaltaisen menettely helpottaisi toki myös muiden järjestöjen toimintaa. Mikäli avustusta ei voida myöntää useammalle vuodelle kerralla, tulee avustuspäätös tehdä mieluusti jo edellisen toimintavuoden puolella, jotta toiminnan suunnittelussa voidaan huomioida mahdolliset muutokset toiminta-avustuksen määrässä.

Poliittisten nuorisojärjestöjen tukemisen tavoitteena tulee jatkossakin olla nuorten yhteiskunnallisen ja poliittisen aktiivisuuden lisääminen ja sen kaltaisen toiminnan laajuus ja vaikuttavuus tulee näkyä tuen myönnössä. Poliittisina järjestöinä myös nuorisojärjestöjen poliittista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulee avustusta myönnettäessä arvioida mutta parlamentaaristen mittareiden tuomista mukaan arviointikriteeristöön SDP ei asian ongelmallisen luonteen vuoksi näe tarpeellisena niin kauan kun osa poliittisista nuoriso- ja opiskelijajärjestöistä ei ole suoraan kytköksissä edustamansa aatesuuntauksen puolueeseen. Samoin SDP näkee järkevänä pitää myös poliittiset nuorisojärjestöt mukana nuorisojärjestöjen avustusryhmää, eikä se näe järkevänä poliittisten nuorisojärjestöjen eriyttämistä omaksi avustuskategoriakseen mutta niitä on järjestöjen erityispiirteen huomioon ottaen voitava tarkastella nykyisen jaottelun sisällä omana kokonaisuutenaan. Samalla tavalla omana ryhmänään voitaisiin tarkastella myös joitain muita erityispiirteitä omaavia järjestöjä, kuten esimerkiksi uskonnollisia tai urheilujärjestöjä.

Lapsi- ja varhaisnuorisojärjestöt, kuten Nuoret Kotkat ja Vesaiset, samoin kuin sitoutumattomat nuorisojärjestöt, tulee jättää poliittisen painoarvoarvioinnin ulkopuolelle ja pitää heidän avustuksensa puhtaasti toimintaperusteisena avustuksena.

Nuorisojärjestöjen avustuskäytäntöä tulee kokonaisuutena kehittää yhä konkreettisemmän toiminnan arvioinnin suuntaan. Toiminnan arviointiin voitaisiin tuoda esimerkiksi seuraavanlaisia elementtejä:

- tarkastuskäynnit järjestön tapahtumissa
- tarkempi koulutus- ja tapahtumaraportointi
- ulkopuolinen näkyvyysarviointi
- avustuskelpoisuuden tarkempi valvonta.

Undervisnings- och kulturministeriet

Kulturråd Immo Parviainen

Ärende: Utlåtande till den parlamentariska arbetsgruppen som utreder principerna kring beviljande av statsunderstöd till politiska ungdomsförbunden

Svenska folkpartiet (SFP) understryker att det statliga understödet ska grunda sig på organisationens verksamhet och målsättningar, samt på hur väl målsättningarna uppfylls, verksamhetens bredd och hur väl organisationen jobbar med de värderingar och frågor som fastställs i ungdomslagen. Systemet måste bygga på jämlikhet och också se till organisationernas olikheter, samt att minoritetsgruppers verksamhet garanteras.

Därför vill SFP speciellt poängtera nedanstående skrivning i statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (2 kap. Statsfinansiering §4 mom 4):

”Avvikelse från grunderna för godkännande enligt 2 mom. kan göras i fråga om en organisation som bedriver ungdomsverksamhet inom en språklig eller annan minoritet eller som inom sitt verksamhetsområde skall anses representativ på riksnivå.”

De politiska ungdomsförbundens statliga finansiering ska ha sin grund i ungdomslagen och organisationerna ska vara en del av UKM:s finansieringsprogram för ungdomsorganisationer. De politiska ungdomsförbunden är självständiga aktörer och SFP anser att de politiska ungdomsförbundens finansiering inte ska bindas till moderpartierna. Om organisationernas finansiering binds till ett moderpartis parlamentariska representation skapas ett finansiellt beroende mellan partierna och ungdomsorganisationerna som kan begränsa och styra ungdoms organisationernas verksamhet.

Politiska ungdomsorganisationer ska inte behandlas annorlunda än andra ungdomsorganisationer. Om de politiska ungdomsorganisationerna får sin finansiering utgående från en parlamentarisk modell så påverkas finansieringsmöjligheterna av faktorer som organisationerna inte själva nödvändigtvis direkt kan påverka. Ändringar i principerna kring utdelning av statsunderstöd till politiska ungdomsförbund kan även leda till förändringar i verksamheten. Det kan leda till att ungdomsförbundens verksamhet, som idag fokuserar på ungdomsarbete, i allt större grad blir fokuserad på val och inte den samhällsengagerande verksamhet som det idag finns ett behov av. De politiska ungdomsförbunden gör och ska även i framtiden göra ungdomsarbete. En avgörande del av de politiska ungdomsförbundens, åtminstone Svensk Ungdoms, budget går till den ordinarie verksamheten, inte valverksamhet. Därför är det skäligt att de politiska ungdomsförbunden är en del av UKM:s finansieringssystem även framöver.

De politiska ungdomsförbundens möjligheter till egen extern finansiering är begränsad eftersom organisationerna omfattas av partilagen. Det innebär att penninginsamling kan vara svårare för politiska ungdomsförbunden än för andra ungdomsorganisationer. Detta måste beaktas då det beviljas statsunderstöd.

Ifall förändringar i de politiska ungdomsförbundens statsunderstöd införs måste det även beaktas hur förändringarna berör barn- och studerandeorganisationerna som är partier nära stående och i dagens läge får statsunderstöd.

Utvecklingsidéer som vi föreslår är att det kunde vara bättre långsiktighet i understöden. Understöden kunde beviljas för tvåårsperioder. Det skulle underlätta organisationernas utvecklingsmöjligheter och verksamhetsplanering. Ungdomsorganisationerna bör även kunna få en redogörelse varför ett understöd sänkts eller höjts, ifall de så önskar. På samma sätt bör också ungdomsorganisationerna tydligt i ansökan redogöra orsakerna till och behoven av ökat understöd, om sådant ansökts om.

Svenska folkpartiet (SFP) anser att nuvarande system för beviljande av statsunderstöd för politiska ungdomsförbunden är fungerande. Förändringarna som nyligen gjorts gällande ansökan om och redovisning av statsunderstöd är bra och förtydligande. Att däremot ytterligare utöka kraven i ansökan och redovisningen skulle främst bidra med mera administration för både ministeriet och ungdomsförbunden.

Svenska folkpartiets partistyrelse

Helsingfors, 16.6.2015

29.6.2015

Jussi Saramo

Poliittisten nuorisojärjestöjen tukeminen

Vasemmistoliitossa pidetään tärkeänä, että nuorisojärjestöjen avustaminen tapahtuu jatkossa entistä selkeämpien kriteereiden ja mittareiden mukaan. Avustuskriteereiden täytyy liittyä erityisesti järjestöjen oman toiminnan laajuuteen ja laatuun.

Kaikkien mahdollisten kriteereiden täytyy olla ainoastaan järjestöjen itsensä toiminnasta riippuvaisia, järjestöjen tulee toteuttaa nuorisolain tarkoitusta omasta näkökulmastaan ja omassa kohderyhmässään. Vasemmistoliitto ei hyväksy veikkausvoittovaroista maksettavien nuorisojärjestötukien siirtämistä osaksi puoluetukea ottamalla jakokriteeriksi vaalituloksia. Parlamentaarinen tukeminen on jatkossakin hoidettava puoluetuella, eikä puoluetukea pidä laajentaa itsenäisen järjestökentän avustuksiin. Vasemmistoliiton mielestä poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta on ensisijaisesti nuorisotoimintaa, eikä järjestöjä voi pakottaa osaksi puolueita.

Nuorisojärjestöjen pitää voida jatkossakin toimia itsenäisesti ja toteuttaa puoluepolitiikkaa laajempaa nuorten demokratiakasvatustehtävää. Nuorten itsensä pitää saada päättää toimintatavoista ja päämääristä, eikä toimintaa saa ohjailla avustuksilla noudattamaan kulloisenkin valtioneuvoston tavoitteita.

On hyvä, ettei avustuksiin tule valtavia yhtäkkisiä muutoksia, vaan järjestöillä on kohtuullinen aika sopeuttaa toimintaansa myös laskeviin avustuksiin. Silti Vasemmistoliitto kannattaa järjestelmää, jossa avustusten suuruus noudattaa aiempaa paremmin kulloistakin tilannetta. Olennaista on, että järjestöt toimivat niin, että tukirahat käytetään tehokkaasti nuorisotoiminnan hyväksi.

Ville Tuominen
järjestöpäällikkö
Vihreä liitto rp.
045 1251322
ville.tuominen@vihreat.fi

Kirjallinen kannanilmaisu

Nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteita
selvittävä työryhmä

28.6.2015

Vihreiden edustajan kirjallinen kannanilmaisu poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen tukien kehittmistä

Poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminta on demokraattisen järjestelmän jatkuvuuden ja toimivuuden kannalta erityisen perusteltua ja tarpeellista. On keskeisen tärkeää, että nuoret pääsevät mukaan vaikuttamaan yhteiskuntaan tässä ja nyt, eikä vasta joskus tulevaisuudessa. Toki järjestöt ovat myös tärkeä väylä kouluttautua tulevaisuuden poliittisiksi avainhenkilöiksi.

Vahvat poliittiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat samanlainen erityistä tukea tarvitseva järjestelmän kokonaisedustavuuden kannalta merkityksenkäs joukko, kuin puolueiden naistoiminta. Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtionavun siirtäminen osaksi puoluetukea naisjärjestöjen tuen tapaan olisi perusteltua ja yksinkertainen tapa ratkaista rahoitus.

1. Läpinäkyvät tukiperusteet

Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionapujärjestelmän tulee olla perusteiltaan läpinäkyvä ja selkeä. Selkeillä ja läpinäkyvillä perusteilla tarkoitetaan selvästi julkituotuja kriteerejä ja tasapuolisia mahdollisuuksia saada avustusta poliittiseen nuoriso- ja opiskelijatoimintaan. Mikäli kriteerit ovat jatkossakin samat kuin muilla valtionapua saavilla järjestöillä, tulee erikseen varmistaa, että poliittisten järjestöjen saama tuki on perusteltavissa asetetuilla kriteereillä keskenään ja suhteessa muihin järjestöihin.

2. Muutoksiin reagoiva ja kasvua tukeva tuen muodostuminen

Nykyisen tukijärjestelmän keskeinen ongelma on se, että edellisten vuosien tukitason vaikutus kuluvan vuoden tuen määrään on liian suuri. Kuten olemme viimeisten vuosien aikana huomanneet, politiikassa eri aatteiden kysyntä ja merkitsevyys vaihtelevat melko nopeastikin. Samoin on järjestöjen toiminnan laajuuden kanssa.

Perussuomalaiset on hyvä esimerkki liikkeestä, jonka suuri yhteiskunnallinen tilaus ei ole lainkaan riittävästi voinut näkyä nuorisojärjestön tuessa. Kun taas esimerkiksi Sosiaalidemokraattisten nuorten toiminnan laatu ja laajuus ovat hiipuneet, mutta tukitason pysyneet aiempien vuosien menestyksen johdosta erittäin korkealla tasolla (526 600 €, 2015). Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liiton kasvu on ollut perussuomalaisia hitaampaa, mutta tekee hyvin näkyväksi sen, kuinka hidasta tukien korotus on. ViNO on useana vuonna arvioitu yhdeksi onnistuneimmista poliittisista nuorisojärjestöistä vaikuttavuuden perusteella, mutta tukitaso on kivunnut yli vuosikymmenessä vasta noin viidennekseen vanhojen suurten puolueiden nuorisojärjestöjen tasosta.

Nuorisojärjestöjen yksi tärkeä rooli on nuorten äänen tässä ja nyt esiin nostaminen. Puoluetuen kasvaessa kasvaa niin piirijärjestöjen kuin naisjärjestöjen tukikin, mutta nuorisojärjestöjen tuki seuraa suurella viiveellä. Tällöin nuorten mahdollisuus olla muovaamassa uutta/kasvavaa poliittista liikettä on muita ryhmiä heikompaa. Nuorten vaikutusmahdollisuuksien tukeminen tulisi olla mielummin etupainotteista.

3. Puolue- vai yleistä nuorisotoimintaa

Keskusteluissa usein nouseen esiin se, että poliittiset nuorisojärjestöt eivät oikeastaa ole osa puolue toimintaa vaan vain ihan tavallisia nuorten järjestöjä. Toki suhde puolueeseen on kunkin järjestön oma asia, mutta jos kyseessä on mikä tahansa nuorisojärjestö, on vaikea perustella miksi poliittiset nuorisojärjestöt saavat niin suuria tukia. Esimerkiksi jos vertaillaan puolueesta irrallista itsenäistä rooliaan korostavan Vasemmistonuorten ja vaikka Rullalautaliiton valtionapuja, voi kysyä onko Vasemmistonuorten toiminta todella merkitykseltään 8-kertainen? Laajuudeltaan se toki on sitä, kun yli 324 000 euron tuella pyöritetään aivan erilaista organisaatiota kuin 40 000 euron tuilla.

Ainakin osa (esim. 50%) poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavusta tulisi irrottaa puolueen kannatukseen perustuvaksi tueksi. Tällöin puolueen kysyntä koko väestössä heijastuisi puolueen nuorisotoimijoiden toimintakykyyn, ja mahdollistaa kasvavassa vaiheessa nuorten äänen kuulumisen poliittisen tasapainon muuttuessa. Se minkä puoleen kannatuksen perusteella tukea poliittiselle nuoriso- ja opiskelijajärjestöille myönnetään on ao. puolueen ja järjestöjen ilmoitettavissa. Mikäli järjestöllä ei ole lähellä olevaa eduskuntapuoluetta, on se luontevasti normaalia nuorisotoimintaa ja siten hakee tukensa samoilla kriteereillä kuin esimerkiksi Rullalautaliitto.

Yhteiskunnan etu on, että Suomessa on laaja poliittisten nuorio- ja opiskelijajärjestöjen kenttä. Sen tukeminen on erittäin perusteltua, mutta tuen tulee perustua rehelliseen auki viestittyyhin kriteeristöön.

Liite 6. Poliittisten nuorisojärjestöjen osuus Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistiosta (VNK:n julkaisuja 9/2010)

Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistio

Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja | 9/2010

Tiivistelmä

Valtioneuvoston kanslia asetti 8.2.2010 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus paikallistasolle suunnatun puoluetuen käyttöönottamiseksi sekä selvittää puolueiden ja puolueyhdistysten saamien muiden julkisten tukien myöntämistä ja valvontaa sekä tehdä ehdotuksensa järjestelmän yhtenäistämiseksi. Muistiossa tehdään esitys paikallistasolle suunnattavan puoluetuen käyttöönottamisesta työryhmän toimeksiannon mukaisesti. Paikallistason puoluetuki voitaisiin ottaa käyttöön osoittamalla osa puoluelain nojalla poliittiseen toimintaan myönnettävästä avustuksesta käytettäväksi puolueiden paikallistason yhdistysten toimintaan.

Muistiossa ehdotetaan muutettavaksi puoluelain säännöksiä tilintarkastuksesta sekä tilinpäätösasiakirjojen toimittamisesta niiden yhdistysten osalta, joille on myönnetty valtion talousarviossa puolueiden paikallistason yhdistysten toimintaan osoitettua avustusta. Muistiossa esitetään tarkennettavaksi tiedotustoiminnan ja viestinnän tuen käyttöä. Tiedotustoiminnan ja viestinnän tuki myönnettäisiin jatkossakin puolueille, mutta samalla asetettaisiin puolueille kielto käyttää avustuksena saatua tukea maksulliseen vaalimainontaan puolulaissa määriteltäväksi ehdotettuna kampanja-aikana.

Muistiossa selvitetään puolueita lähellä oleville yhteisöille myönnettäviä avustuksia, niiden myöntämisperusteita sekä edellytyksiä myöntää avustukset parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti osana puolueelle myönnettävää avustusta. Työryhmä on arvioinut, että avustusten myöntäminen parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti edellyttäisi määrärahalisäysten ohella muutoksia nuorison, tieteen ja vapaan sivistystyön valtionavustuksia koskevaan lainsäädäntöön. Avustusten jakoperusteiden sitominen parlamentaarisiiin voimasuhteisiin vaikuttaisi nykyisten puolueita lähellä olevien yhteisöjen toimintaedellytyksiin.

3.1 Lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöt

- Työryhmä ei kannata puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, opiskelija- ja nuorisojärjestöjen avustusten jakoperusteiden muuttamista parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan määräytyviksi.
- Puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustusten jakoperusteiden muuttaminen parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti määräytyviksi edellyttäisi nuorisolain muuttamista. Avustusten käytön valvonnan osalta järjestöt tulisivat puoluelain mukaisen valvonnan piiriin ja ne olisivat samassa asemassa puolueiden nais- ja piirijärjestöjen kanssa. Päällekkäisten avustettavien järjestörakenteiden muodostumisen välttämiseksi tarvittaisiin lisäksi nykyisin nuorisolain nojalla avustusta saavien puolueita lähellä olevien järjestöjen myötävaikutusta.
- Jakoperusteen muuttaminen edellyttäisi, että puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustukset myönnettäisiin veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovarojen sijasta yleiskatteellisista valtion talousarvion varoista. Veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroja ei voida määrärahan siirtona siirtää yleiskatteeseen määrärahaan. Mikäli puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustamiseen käytettäisiin yhteensä nykyistä määrärahaa vastaava summa, puolue toiminnan tukemiseen tarkoitettun määrärahan lisästarpeen arvioidaan olevan noin 2,8 miljoonaa euroa.
- Nykyinen avustusten myöntäminen tulosperusteisesti olisi tarkoitukseen varattujen määrärahojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön sekä avustettavan toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta perusteltua. Avustusten myöntämistä tulosperusteisesti voidaan pitää perusteltuna myös puolueiden uudistumisen ja kehittymisen näkökulmasta. Avustusten tulosperusteista jakotapaa ja läpinäkyvyyttä voidaan kehittää nykyisen järjestelmän lähtökohdista käsin. Puolueita lähellä olevien järjestöjen

valtionavustusten avoimuutta voidaan parantaa tuottamalla nykyistä enemmän tietoa myönnettyistä avustuksista.

- Järjestöt, jotka pyrkivät aktiivisesti kehittämään toimintaansa, voivat hakea nuorisotyön kehittämistoimintaan varattuja avustuksia. Puolueita lähellä olevat järjestöt voivat hakea kehittämisavustuksia samoin perustein kuin muutkin valtakunnalliset nuorisojärjestöt.

3.6.1 Avustukset lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöille

Nuorisotoiminnan tukemisen perusteet

Nuorisotyön ja nuorisotoiminnan tukeminen valtionavustuksin alkoi Suomessa 1940-luvulla. Nuorisotyöllä on perinteisesti tarkoitettu nuorisotoiminnan edellytysten luomista, jossa keskeistä on ollut kuntien nuorisotyön tukeminen. Nuorisotoiminnalla on puolestaan tarkoitettu nuorten vapaata kansalaistoimintaa, jossa järjestöjen rooli on keskeinen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut toiminta-avustuksia valtakunnallisille nuorisotyötä tekeville järjestöille vuodesta 1945 lähtien.

Nuorisotyöstä ja -toiminnasta säädetään nykyisin 1 päivänä maaliskuuta 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa (72/2006). Nuorisolain tavoitteena on lain 1 §:n mukaan tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteutumisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Nuorisolakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lain tavoitteena on antaa nuorille hyvät toimintaedellytykset heidän omalla ajallaan tapahtuvaan toimintaan sekä edistää nuorten toimintaa heidän omissa yhteisöissään (HE 28/2005 vp). Avustukset lapsi- nuoriso- ja opiskelijajärjestöille ovat olennainen osa nuorisolain 1 §:n toteuttamista, erityisesti aktiivisen kansalaisuuden tukemista.

Nuorisolaissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Nuorisotyöllä puolestaan tarkoitetaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistumista, nuorten kasvun ja itsenäisyyden tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista.

Nuorisolaissa säädetään myös nuorisotyön ja -politiikan kehittämisestä ja kehittämistyön vastuuviranomaisista sekä nuorisopolitiikan valtakunnalliset tavoitteet ja nuorisopolitiittisen ohjelmantöön suuntaviivat sisältävästä kehittämisohjelmasta. Nuorisotyön- ja politiikan asiantuntijaelimenä on valtion nuorisosiain neuvottelukunta. Lisäksi laissa säädetään kuntien nuorisotyöstä ja -politiikasta sekä nuorisotyön valtionrahoituksesta.

Valtionavustusten säädösperusta

Nuorisotyöhön myönnettävistä valtionavustuksista säädetään nuorisolain 10–13 §:ssä. Keskeisin puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtionavustusten myöntämistä koskeva säännös on nuorisolain 10 §. Pykälässä säädetään vuosittain myönnettävistä avustuksista valtakunnallisille nuorisojärjestöille. Sen mukaan valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi yleisavustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja valtakunnallisille nuorisotyön palvelujärjestöille. Valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat edelleen osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan. Lisäksi valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa paikallisyhdistyksilleen erityisavustuksia rajattuun tarkoitukseen. Valtakunnallisella nuorisojärjestöllä tarkoitetaan lain 2 §:n 6 kohdan mukaan rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa nuorisolain tarkoitusta ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alueena on koko maa. Valtakunnallisella nuorisotyön palvelujärjestöllä tarkoitetaan puolestaan rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi (2 §:n 1 momentin 7 kohta).

Nuorisolain 10 §:n mukaista yleisavustusta ei myönnetä sellaiselle nuorisojärjestölle, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävälle nuorisojärjestölle ei myöskään myönnetä yleisavustusta. Järjestöille, joiden toiminnasta tai avustamisesta säädetään erikseen tai joille myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa, ei nuorisolain nojalla myönnetä yleisavustusta.

Yleisavustukset valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille myönnetään lain 10 §:n 3 momentin mukaan tulosperusteisesti. Tulosperusteita ovat toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus. Avustusta myönnettäessä otetaan lisäksi huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve.

Tulosperusteisuutta on tarkennettu nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (103/2006). Asetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan tulosperusteita arvioidaan suunnitellun ja toteutuneen toiminnan perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan toiminnan laatua arvioidaan suhteessa kunkin järjestön asettamiin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen. Toiminnan laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon järjestön säännöllisen toiminnan piirissä olevien nuorten määrä sekä toiminnan vaikuttavuus ja alueellinen kattavuus. Taloudellisuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota järjestön oman toiminnan tuottoihin, hallinnon kustannusten osuuteen kokonaiskustannuksista sekä toiminnan tuottavuuteen. Avustuksen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon järjestön taloudellinen tila, muut julkiset avustukset ja varsinaiseen toimintaan käytettävissä olevat varat. Ajankohtaista yhteiskunnallista merkitystä arvioitaessa otetaan pykälän 3 momentin mukaan huomioon järjestön aktiivisuus yhteiskunnallisissa asioissa sekä nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa.

Muita nuorisolain mukaisia avustuksia ovat yleisavustukset nuorisotyötä tekeville järjestöille (11 §), avustukset valtakunnallisille nuorisokeskuksille (12 §) sekä nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisotyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan myönnettävät avustukset (13 §).

Valtionavustukset puolueiden ja puolueita lähellä oleville lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöille

Puolueiden ja puolueita lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustukset myönnetään nuorisolain 10 §:n nojalla. Alun perin 1940-luvulla nuorisojärjestöjen avustuksiin varatusta määrärahasta oli erotettu osuus poliittisille nuorisojärjestöille jaettavaksi parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan. Nuorisotyölakien säätämisen myötä vahvistettiin järjestöryhmittely, jonka yhden ryhmän muodostivat poliittiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt. Voimassa olevaan nuorisolaissa ei säädetä virallista järjestöryhmittelyä, joten ryhmittelyllä ei ole muodollista eikä juridista asemaa, mikä mahdollistaa joustavan ryhmittelyn ja helpottaa näin avustusten valmistelu-, harkinta- ja päätösprosessia. Järjestöryhmitystä käytetään avustusten valmistelussa, arvioitaessa järjestöjen toimintaa ja vertailtaessa samantyyppisiä järjestöjä toisiinsa.

Nuorisolain 10 §:n mukaisia valtionavustuksia myönnetään vuosittain noin 70 valtakunnalliselle nuorisojärjestölle ja valtakunnalliselle nuorisotyön palvelujärjestölle. Tärkeimmät avustusta saavat ryhmät ovat edellä mainittujen lisäksi koululais- ja opiskelijajärjestöt, nuorten etujärjestöt, varhaisnuorisojärjestöt sekä uskonnolliset nuorisojärjestöt. Valtionavustuksen piirissä olevista järjestöistä poliittisiksi, eli puolueiden jäsen-, lähi- tai sisarjärjestöiksi voidaan luonnehtia seuraavia järjestöjä:

Nuorten Keskustan Liitto (Keskusta)
Keskustan Opiskelijaliitto (Keskusta)
Vesaisten Keskusliitto (Keskusta)
Kansallinen Lastenliitto (Kokoomus)
Kokoomuksen Nuorten Liitto (Kokoomus)
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta (Kokoomus)
Nuorten Kotkain Keskusliitto (SDP)
Sosialidemokraattiset Nuoret (SDP)
Sosialidemokraattiset Opiskelijat (SDP)
Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (Vasemmistoliitto)
Vasemmistonuoret (Vasemmistoliitto)
Vihreät nuoret ja opiskelijat (Vihreät)

Svensk Ungdom (SFP)
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret (Kristillisdemokraatit)
Perussuomalaiset Nuoret (Perussuomalaiset)
Kommunistinen Nuorisoliitto (Suomen Kommunistinen Puolue)

Lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen organisoitumistapa vaihtelee puolueittain. Osa järjestöistä toimii puolueensa jäsenjärjestöinä. Tällaisia ovat puolueiden sääntöjen mukaan

Nuorten Keskustan Liitto (Keskusta)
Keskustan opiskelijaliitto (Keskusta)
Kokoomuksen Nuorten Liitto (Kokoomus)
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta (Kokoomus)
Svensk Ungdom (SFP)
Vihreät nuoret ja opiskelijat (Vihreät)
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret (Kristillisdemokraatit)

Osa järjestöistä puolestaan toimii itsenäisinä järjestöinä, mutta niillä voi olla puolueen sääntöjen mukaan muunlainen yhteys puolueeseen. Sosialidemokraattiset Nuoret, Sosialidemokraattiset Opiskelijat ja Nuorten Kotkain Keskusliitto eivät sääntöjensä mukaan ole puolueen jäsenjärjestöjä, mutta ne voivat tehdä aloitteita puoluekokoukselle ja niiden edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa sekä puoluevaltuuston kokouksissa. Puolue itse määrittelee mainitut järjestöt sisarjärjestöikseen.

Vasemmistonuoret ja Suomen Demokratian Pioneerien Liitto eivät ole Vasemmistoliiton jäsenjärjestöjä, mutta niillä on aloiteoikeus puoluekokoukselle sekä läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus puoluevaltuuston kokouksissa. Perussuomalaiset Nuoret ry ei ole puolueensa jäsenjärjestö, mutta järjestön puheenjohtajalla on puoluehallituksen kokouksessa läsnäolo-, puhe- ja esitysoikeus. Kokoomus määrittelee Kansallinen Lastenliitto ry:n puolueen läheisjärjestöksi, joka ei ole puolueen jäsenyhdistys. Samoin Vesaisten Keskusliitto määrittellään Keskustan läheisjärjestöksi, joka ei ole puolueen jäsenyhdistys. Valtion talousarviossa on valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen toiminnan tukemiseen varattu määrärahoja seuraavasti:

Vuosi	Määräraha
2001	43 475 000 mk
2002	6 891 000 euroa
2003	7 100 000
2004	9 000 000
2005	9 761 000
2006	10 061 000
2007	10 750 000
2008	11 000 000
2009	11 700 000
2010	12 700 000

Avustuksista edellä mainittujen puolueiden lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen osuus on ollut seuraava:

Vuosi	Määrä
2006	3 823 000 euroa
2007	3 966 000
2008	4 078 000
2009	4 235 000
2010	4 514 000

Järjestökohtaisesti avustuksia on myönnetty seuraavasti (euroa):

Järjestö	2006	2007	2008	2009	2010
Kansallinen Lastenliitto	122 000	127 000	137 000	179 000	220 000
Keskustan Opiskelijaliitto	44 000	53 000	53 000	61 000	67 000
Kokoomusnuoret	560 000	575 000	593 000	615 000	665 000
Opiskelijaliitto Tuhatkunta	60 000	65 000	67 000	76 000	83 000
Kommunistinen Nuorisoliitto	–	5 000	6 000	–	5 000
Nuoret kotkat	585 000	608 000	620 000	620 000	649 000
Perussuomalaiset Nuoret	–	–	4 000	7 000	12 000
Sos.dem. Nuoret	545 000	560 000	566 000	572 000	572 000
Sos.dem. Opiskelijat	52 000	55 000	56 000	60 000	68 000
Demokratian Pioneerien Liitto	340 000	346 000	349 000	352 000	366 000
Suomen Keskustanuoret	603 000	619 000	634 000	651 000	682 000
Kristillis.dem. Nuoret	32 000	34 000	35 000	37 000	47 000
Svensk Ungdom	190 000	197 000	205 000	214 000	230 000
Vasemmistonuoret	269 000	278 000	288 000	300 000	320 000
Vesaisten Keskusliitto	372 000	388 000	405 000	422 000	447 000
Vihreät nuoret ja opis.	49 000	56 000	60 000	69 000	81 000

Valtionavustusten myöntäminen ja maksaminen

Valtionavustukset valtakunnallisille nuorisojärjestöille, nuorisotyön valtakunnallisille palvelujärjestöille ja nuorisotyötä tekeville järjestöille, avustukset valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen sekä nuorisotilojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamisavustuksiin sekä muihin nuorisolaissa tarkoitettuihin valtionavustuksiin myönnetään opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta arviomäärärahamomentilta 29.91.50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen

Nuorisolain 6 §:n mukaan arviointi- ja avustustoimikunta valmistelee opetusministeriölle esityksen valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustusten jaosta, antaa lausunnon avustuskelpoisuutta hakeneiden järjestöjen avustuskelpoisuudesta sekä antaa lausunnon nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustusten jaosta. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee avustuspäätökset ottaen huomioon toimikunnan esityksen ja lausunnot. Ministeriö ei ole kuitenkaan sidottu avustustoimikunnan esitykseen tai lausuntoon. Valtionapuviranomaisena nuorisolain mukaisissa asioissa

toimii näin ollen opetus- ja kulttuuriministeriö, joka myös hyväksyy 10 §:n nojalla avustettavat järjestöt hakemuksesta. Hyväksymisperusteista on säädetty nuorisotyöstä ja –politiikasta annetun asetuksen 4 §:ssä. Nuorisolain 15 §:n mukaan laissa tarkoitetut valtioavustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispeliä voittavista. Raha-arpajaispeliä voittavien sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeliä voittavien tuoton käyttämisestä annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan arpajaislaissa tarkoitettua raha-arpajaispeliä voittavien sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeliä voittavien tuottoa vastaavat määrärahat otetaan valtion talousarvioon siten, että tuotosta käytetään yhdeksän prosenttia nuorisotyön edistämiseen.

Muilla osin nuorisolain mukaisesti avustuksiin sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään (nuorisolain 16 §).

5.3.1 Lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöt

5.3.1.1 Nykytilan arviointi

Valtionavustusten myöntämisperusteet

Puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtionavustukset perustuvat nuorisolakiin, jonka mukaan valtion talousarvion rajoissa voidaan myöntää yleisavustuksia valtakunnallisille nuorisojärjestöille. Avustusten myöntäminen valtakunnallisille nuorisojärjestöille on olennainen osa nuorisolain tavoitteiden, kuten nuorten kasvun ja itsenäisyyden tukemisen ja aktiivisen kansalaisuuden edistämisen toteuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy hakemuksesta järjestön valtakunnalliseksi nuorisojärjestöksi. Tullakseen hyväksytyksi järjestön tulee täyttää säädöksissä mainitut edellytykset, kuten järjestön nuorisotyöhön, toiminta-alueeseen ja jäsenmäärään liittyvät vaatimukset. Järjestöä hyväksyttäessä otetaan huomioon myös se, miten järjestössä toteutuu nuorten osallistuminen päätöksentekoon. Hyväksymisperusteista voidaan poiketa kielellisen tai muun vähemmistön keskuudessa tai toimialallaan valtakunnalliseksi katsottavan järjestön osalta. Valtioneuvoston asettama arviointi- ja avustustoimikunta antaa lausuntonsa järjestön avustuskelpoisuushakemuksesta.

Avustukset valtakunnallisille nuorisojärjestöille myönnetään tulosperusteisesti. Tulosperusteita ovat toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus. Lisäksi otetaan huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve. Avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispeliä voittavista.

Puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustusten myöntäminen ei poikkea edellä mainituilta perusteilta muiden nuorisolain nojalla avustusta saavien valtakunnallisten nuorisojärjestöjen avustusten myöntämisestä. Nuorisolain mukaan valtioneuvoston asettaman arviointi- ja avustustoimikunta tekee avustusesityksen, joka on pohjana ministeriön avustuspäätökselle. Avustusten myöntämisharkinnassa käytetään apuna järjestöryhmittelyä helpottamaan samantyyppisten järjestöjen vertailua toisiinsa.

Järjestöjen suhde puolueisiin

Puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi- ja nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen muodolliset ja organisatoriset yhteydet puolueisiin ovat erilaisia ja järjestöjen puolueisiin sitoutumisen aste vaihtelee järjestökohtaisesti. Alhaisin sitoutumisaste on järjestöillä, jotka eivät muodollisesti kuulu puolueorganisaatioon ja joiden toiminnan painopisteisiin ei kuulu aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttamistoiminta. Tällaisiksi voidaan luokitella erityisesti lapsijärjestöt, joiden keskeisenä tehtävänä on järjestää lapsille ja perheille suunnattua toimintaa, kuten leiri-, kasvatus- ja harrastustoimintaa. Lapsijärjestöt eivät ole puolueiden jäsenjärjestöjä, vaan puolueyhteys perustuu lähinnä yhteiseen aatepohjaan. Toisaalta lapsijärjestöissäkin voidaan vaikuttaa oman puolueen linjauksiin lapsijärjestöjen toiminta-alueeseen liittyvillä alueilla, kuten lapsi- ja perhepolitiikassa, mutta vaikuttamistoiminnan osuuden voidaan arvioida olevan hyvin alhainen. Vaalitus ei kuulu lapsijärjestöjen tehtävään. Myöskään asiantuntijakuulemisissa lapsijärjestöjen toimintaa ei pidetty puolue toimintana.

Puolueita lähellä olevien nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen sitoutuminen puolueisiin voidaan arvioida astetta korkeammaksi kuin lapsijärjestöjen kohdalla. Puolueiden ja järjestöjen välillä on kuitenkin eroja. Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen sitoutuminen puolueeseen ja sen toimintaan vaihtelee sen mukaan, onko järjestö puolueen jäsenjärjestö, rahoittaako puolue järjestön toimintaa, ovatko järjestön jäsenet myös puolueen jäseniä, osallistuuko järjestö puolueen päätöksentekuelinten toimintaan ja korostetaanko nuorisotyön rinnalla myös poliittista vaikuttamistoimintaa, kuten nuorten ehdokkaiden tukemista, vai nuoriso- ja opiskelijapolitiikkaan liittyviä yleisempiä kysymyksiä, kuten aktiivista kansalaisvaikuttamista. Selkeintä sitoutuminen puolueeseen on niillä järjestöillä, jotka ovat puolueensa jäsenjärjestöjä ja jotka tekevät tiivistä yhteistyötä puolueen kanssa.

Huomionarvoista nykyisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnassa on myös se, että osa puolueita lähellä olevista järjestöistä pyrkii korostamaan riippumattomuuttaan puolueesta. Järjestöjen tehtävienmäärittelyssä voidaan korostaa toiminnan erillisyyttä puolueen toiminnasta painottamalla yleisesti nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamista. Toisaalta järjestöt voivat samalla osallistua myös puolueen vaalitoimintaan tukemalla puolueen nuoria ehdokkaita tai osallistumalla puolueen päätöksentekuelinten toimintaan. Työryhmän järjestämissä kuulemistilaisuuksissa pidettiin melko yleisesti tärkeänä järjestöjen toiminnallista itsenäisyyttä ja päätäntävaltaa. Erityisesti ne järjestöt, joilla ei ole muodollisia siteitä puolueisiin, pitivät toimintansa edellytysten näkökulmasta tärkeänä, että ne säilyttävät jatkossakin asemansa puolueista erillisinä järjestöinä.

Nykyistä puolueita lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen muodostamaa poliittisten nuorisojärjestöjen ryhmää ei voida pitää siten yhtenäisenä, että ne voitaisiin yhtäläisin perustein määritellä ensisijaisesti puoluetoimintaan keskittyviksi nuorisojärjestöiksi. Kauimpana puolueista ovat lapsijärjestöt. Sen sijaan nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnassa voidaan nähdä myös puoluetoiminnan piirteitä, mutta niiden suhde ja osuus muuhun toimintaan nähdessä vaihtelee järjestöittäin.

5.3.1.2 Edellytyksistä myöntää järjestöjen avustukset parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti

Parlamentaarisen tuen vaikutukset lainsäädäntöön sekä järjestöjen sääntöihin ja avustuksiin

Työryhmä on selvittänyt puolueita lähellä olevien lapsi-, opiskelija- ja nuorisojärjestöjen valtionavustusten jakamista parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti ja avustusten yhdistämistä puoluetuen kanssa samalla talousarvionmomentille.

Nuorisolain mukaan ei nykyisin ole mahdollista myöntää yleisavustusta järjestölle, jonka toiminnasta tai avustamisesta säädetään erikseen tai joille myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa. Mainitun säännöksen mukaisesti poliittisiksi luonnehdittaville lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöille ei voitaisi jatkossa myöntää avustuksia nuorisolain nojalla, jos niitä varten otettaisiin erillinen määräraha valtion talousarvioon. Käytännössä nämä järjestöt olisi erotettava nuorisolain mukaan avustettavista järjestöistä erilliseksi järjestöryhmäksi, johon kuuluvien järjestöjen avustaminen järjestettäisiin erillään nuorisolain mukaan avustettavista järjestöistä. Järjestöjen yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei olisi perusteltua, että poliittisiksi luonnehdittaville lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöille olisi nuorisolaissa erilliset parlamentaarisiin voimasuhteisiin perustuvat avustusten myöntämisperusteet samalla kun muiden nuorisojärjestöjen avustaminen olisi järjestetty tulosperusteisesti.

Puolueita lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustaminen todennäköisesti edellyttäisi nuorisolain muuttamista siten, että nuorisolain perusteella ei voitaisi myöntää avustusta järjestöille, joiden toiminnan tukemiseen myönnetään avustusta puoluetoiminnan tukemiseen varatuista varoista. Ehdotetulla säännösmuutoksella varmistettaisiin, että poliittisiksi määriteltävät järjestöt, joita avustettaisiin puoluetoiminnan tukemiseen varatusta määrärahasta, eivät voisi saada avustusta myös nuorisolain perusteella. Avustusten myöntäminen puoluetoiminnan tukemiseen varatusta määrärahasta tarkoittaisi samalla, että järjestöjä koskisivat puoluelain mukaiset valvontasäännökset.

Valtionavustusten myöntämisperusteiden muuttaminen poliittisten nuorisojärjestöjen osalta parlamentaariseksi edellyttäisi, että järjestöt nykyistä selkeämmin määrittelisivät asemansa puolueiden lapsi-

, nuoriso- ja opiskelijajärjestöinä. Tarkempi määrittely olisi tarpeen, koska käytännössä nämä järjestöt tulisi voida erottaa nuorisolain mukaan avustuksia saavista nuorisojärjestöistä. Järjestöjen määrittelyä poliittisiksi yhteisöiksi voidaan kuitenkin pitää ongelmallista järjestöjen itsenäisen aseman näkökulmasta. Kuulemistilaisuuksissa esitetyn mukaisesti monet järjestöistä pitävät puolueesta itsenäistä asemaa tärkeänä toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Käytännössä nykyisten puolueisiin kuulumattomien mutta puolueita lähellä olevien järjestöjen olisi liityttävä puolueiden jäsenjärjestöiksi. Liittyminen edellyttäisi sekä puolueiden että järjestöjen sääntöjen muuttamista, mikä osaltaan edellyttäisi järjestöjen omaa halua muuttaa nykyistä järjestelmää ja järjestöjen omaa tahdonilmaisua puolueeseen liittymisestä.

Nykyisten puolueita lähellä olevien lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustaminen puoluetoimintaan tarkoitetusta määrärahasta olisi ongelmallista myös yhdistymisvapauden ja siihen kuuluvan yhdistysautonomian näkökulmasta. Valtionavustuksen myöntäminen edellyttäisi avustuksen saajalta yhteistyötä puolueen kanssa. Avustuksen myöntäminen puolueelle käytettäväksi puolueen nuorisojärjestöjen toiminnan tukemiseen voisi välillisesti lisätä puolueiden valtaa päättää

Vaihtoehtona nykyisten järjestöjen siirtymiselle puoluetoimintaan tarkoitetusta määrärahasta avustettaviksi olisi puolueisiin sitoutuvien uusien järjestöjen perustaminen puolueiden nuorisotoimintaa varten. Uusia järjestöjä avustettaisiin parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti ja nykyisistä järjestöistä niitä, jotka eivät ole puolueiden jäsenjärjestöjä ja jotka eivät haluaisi liittyä puolueen jäsenjärjestöksi, avustettaisiin nuorisolain avustusperusteiden mukaisesti. Työryhmä ei kuitenkaan pidä sanottua kehitystä toivottavana, koska se johtaisi päällekkäisten järjestörakenteiden ylläpitämiseen valtion avustuksilla.

Määrärahatarpeet sekä muutokset valtion talousarvioon

Nuorisolain mukaiset valtionavustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista. Nuorisotyön edistämiseen käytettävä osuus voittovaroista on nykyisin yhdeksän prosenttia. Arpajaislain lähtökohtana on pelimonopoleista saatavien voittovarojen ohjaaminen laissa yksilöityihin yleishyödyllisen toiminnan alueisiin, eli tieteseen, kulttuuriin, urheiluun ja nuorisotoimintaan.

Nykyinen veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovarojen käytön sääntely ei mahdollista varojen käyttöä puoluetoiminnan tukemiseen. Parlamentaarisen jakoperusteen käyttöönotto johtaisi todennäköisesti siihen, että avustusta saavat järjestöt tulisivat korostamaan toiminnassaan puoluetoiminnan roolia sekä puolueiden ohjelmallisia tavoitteita, mikä osaltaan veisi järjestöjen toiminnan painopistettä nykyisestä nuorisotoiminnasta kohti puoluetoimintaa.

Voittovarojen käyttötarkoituksen ja jakosuhteen määrittely koskee laajasti tieteen, taiteen, urheilun ja nuorisotoiminnan avustamista. Veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovarojen käyttö eri tarkoituksiin edellyttäisikin tarkastelua laajemmasta näkökulmasta kuin pelkästään puolueiden julkisen tukemisen lähtökohdista käsin. Parlamentaarisen jakoperusteen käyttöönotto nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen osalta edellyttäisi todennäköisesti siirtymistä puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöille myönnettävien avustusten rahoittamiseen talousarvion yleiskatteisista varoista.

Puolueita lähellä olevien nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtionavustukset olivat vuonna 2010 yhteensä noin 2,8 miljoonaa euroa. Jos järjestöille nykyisin myönnettävä avustussumma säilytettäisiin, avustusosuus olisi 14 160 euroa kansanedustajapaikkaa kohden.

Parlamentaarisen jakoperusteen käyttäminen nykyisen avustuksiin varatun määrärahan puitteissa muuttaisi nykyisiä järjestökohtaisia avustussuusia. Jos avustukset jaettaisiin nykyisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen kesken vuoden 2007 eduskuntavaalien edustajanpaikkojen mukaisessa suhteessa, puoluekohtaisesti myönnettävät avustussuudet olisivat seuraavat (lapsijärjestöt jätetty laskelman ulkopuolelle):

Järjestö	Nykyinen avustus	Parlamentaarinen avustussuus
Keskustan Opiskelijaliitto		67 000
Suomen Keskustanuoret		682 000
Yhteensä	749 000	722 160
Kokoomusnuoret		665 000
Opiskelijaliitto Tuhatkunta		83 000
Yhteensä	748 000	708 000
Sos.dem. Nuoret		572 00
Sos.dem. Opiskelijat		68 000
Yhteensä	640 000	637 200
Vasemmistonuoret	320 000	240 720
Vihreät Nuoret ja Opiskelijat	81 000	212 400
Kristillis.dem. Nuoret	47 000	99 120
Svensk Ungdom	230 000	127 440
Perussuomalaiset Nuoret	12 000	70 800
Kommunistinen Nuorisoliitto	5 000	-

Puolueille poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustuspäämäärä olisi puolue toiminnan tukemiseen tarkoitettussa määrärahaossa ja se rahoitettaisiin valtion talousarvion yleiskatteisista varoista.

Kokonaisarvio nuorisojärjestöjen valtionavustusjärjestelmän muuttamisesta

Parlamentaarisen jakoperusteen käyttöönotto ja avustusten yhdistäminen puoluetuen kanssa samalle momentille edellyttäisi poliittisten nuorisojärjestöjen erottamista omaksi puolueiden jäsenjärjestöjen ryhmäksi ja näin ollen puuttumista järjestöjen nykyisiin järjestösuhteisiin, mikä ei sovellu hyvin julkiselle vallalle kuuluviin yhdistymisvapauden ja vapaan kansalaistoiminnan edellytysten edistämistehtäviin.

Parlamentaarisen jakoperusteen käyttöönotto edellyttäisi myös periaatteellisesti merkittäviä lainsäädäntöuudistuksia, lähinnä nuorisolain muuttamista. Käytännössä puolueiden lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöt eivät olisi jatkossa nuorisolain mukaisia valtakunnallista nuorisojärjestöjä eivätkä myöskään valtakunnallista nuorisotyötä tekeviä järjestöjä.

Nykyisen myöntämismenettelyn ongelmana on pidetty sen läpinäkyvyyden puutetta. Avustettavat järjestöt ovat korostaneet järjestöjen välisen vertailun ongelmia, erityisesti erilaisten toimintojen merkityksen arvioinnissa. Nykyisin avustettavaan toimintaan osoitettujen määrärahojen tarkoituksenmukaista ja tehokasta käyttöä turvataan myöntämällä avustukset tulospäätteisesti. Myöntämällä avustukset hakemusten päätteellä ja tulospäätteisesti voidaan varmistua avustettavien järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan jatkuvuudesta ja sekä luoda edellytyksiä pitkäjänteiselle kehittämistoiminnalle.

Puolueiden ja niitä lähellä olevien nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen valtakunnallisessa nuorisotyössä voidaan katsoa olevan osittain myös puolue toiminnan piirteitä. Kokonaisarviona lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen osalta työryhmä on kuitenkin päätenyt siihen, että jatkossakin näiden järjestöjen valtionavustusten myöntämisen päätteellä olisivat toiminnalliset näkökohdat ja avustuksen jakoperusteena toiminnan tuloksellisuus. Nykyiset myöntämisperusteet ja niihin perustuvien tulospäätteiden kehittäminen

turvaavat parlamentaarisiiin voimasuhteisiin perustuvaa jakoperustetta paremmin avustuksen tarkoituksenmukaista ja tehokasta käyttöä. Nykyisten myöntämisperusteiden avulla pystytään myös turvaamaan järjestöjen itsenäisyys sekä niiden yleishyödyllisen toiminnan jatkamisedellytykset, samoin kuin nuorisolain tavoitteet nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemisesta sekä aktiivisen kansalaisuuden edistämisestä. Järjestelmän tulospäruusteisuuden sekä myöntämismenettelyn läpinäkyvyyttä on mahdollista parantaa myös nykyisen järjestelmän lähtökohdista käsin.

5.3.1.3 Työryhmän kannanotto

- Työryhmä ei kannata puolueiden ja niitä lähellä olevien lapsi-, opiskelija- ja nuorisojärjestöjen avustusten jakoperusteiden muuttamista parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan määräytyviksi.
- Puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustusten jakoperusteiden muuttaminen parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti määräytyviksi edellyttäisi nuorisolain muuttamista. Avustusten käytön valvonnan osalta järjestöt tulisivat puoluelain mukaisen valvonnan piiriin ja ne olisivat samassa asemassa puolueiden nais- ja piirijärjestöjen kanssa. Päällekkäisten avustettavien järjestörakenteiden muodostumisen välttämiseksi tarvittaisiin lisäksi nykyisin nuorisolain nojalla avustusta saavien puolueita lähellä olevien järjestöjenmyötävaikutusta.
- Jakoperusteen muuttaminen edellyttäisi, että puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustukset myönnettäisiin veikkaus- ja raha-arpajaispeliin voittovarojen sijasta yleiskatteellisista valtion talousarvion varoista. Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovaroja ei voida määrärahan siirtana siirtää yleiskatteiseen määrärahaan. Mikäli puolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen avustamiseen käytettäisiin yhteensä nykyistä määrärahaa vastaava summa, puoluetoinnin tukemiseen tarkoitettun määrärahan lisäystarpeen arvioitaisiin olevan noin 2,8 miljoonaa euroa.
- Nykyinen avustusten myöntäminen tulospäruusteisesti olisi tarkoitukseen varattujen määrärahojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön sekä avustettavan toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta perusteltua. Avustusten myöntämistä tulospäruusteisesti voidaan pitää perusteltuna myös puolueiden uudistumisen ja kehittymisen näkökulmasta. Avustusten tulospäruusteista jakotapaa ja läpinäkyvyyttä voidaan kehittää nykyisen järjestelmän lähtökohdista käsin. Puolueita lähellä olevien järjestöjen valtionavustusten avoimuutta voidaan parantaa tuottamalla nykyistä enemmän tietoa myönnettyistä avustuksista.
- Järjestöt, jotka pyrkivät aktiivisesti kehittämään toimintaansa, voivat hakea nuorisotyön kehittämistoimintaan varattuja avustuksia. Puolueita lähellä olevat järjestöt voivat hakea kehittämisavustuksia samoin perustein kuin muutkin valtakunnalliset nuorisojärjestöt.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-374-3 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)